

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Kmetijske družbe za Slovenijo.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 20 K na leto.
Posamezna številka stane krono.

Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na pol strani 600 K, na $\frac{1}{4}$ strani 300 K, na $\frac{1}{8}$ strani 150 K, na $\frac{1}{16}$ strani 100 K, na $\frac{1}{32}$ strani 50 K. Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 80 vin, najmanj pa skupaj 12 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnik naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3. — Ponatisi iz «Kmetovalca» so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. Ljubljana, 15. avgusta 1921. Letnik XXXVIII.

Obseg: Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev. — Nakupovanje plemenskih bičkov v Bohinju. — O bistvu zboljševanja planinskih pašnikov. — Po ujedinijenju. — Koristi po zloži poljedelskih zemljišč. — O prljavi sekanja v gozdih. — Kmetijskošolski vestnik. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — Družbene vesti. — Inserati.

Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev

Rastline in živali so na zunaj obdane, t. j. zaprte s kožo in kožicami (membranami). Skozi te kožice (membrane) gredo pač plini, voda in resnične, t. j. kristaloidne raztopine, ne gredo pa kaloidi.

Kristaloidne raztopine so one, ki so optiško prazne, t. j. one, v katerih ni raztopljenih delcev niti z najboljšim drobnogledom videti.

Snovi, ki so potrebne za vzdrževanje življenja, za nadomestilo porabljenih delov telesa (pri rasti, debelenju, molži, tvorjenju mladičev itd.), tedaj za presnavljanje morajo torej priti v telo le v obliki plinov, vode in kristaloidnih raztopin. Pri rastlini je prehranjevanje preprosto, saj sestoji rastlinska hrana dejanski le iz plinastih in kristaloidnih snovi. Rastline namreč jemljejo skozi listje plinasto ogljikovo kislino, ki jo potem presnavljajo potom listnega zelenila in s pomočjo sonca v skrob: voda in soli, fosfati, kalijeve in apnene soli itd., zlasti dušičnate snovi pa prihajajo v rastlino skozi korenine le v vodi raztopljene, torej kot kristaloidi. Iz dušičnatih snovi nastajajo v zvezi z ogljikovimi vodami (s skrobom ali škirko) za prehrano ljudi in živali tako važne beljakovine.

Hrana človeka in živali ima v sebi prav malo kristaloidnih snovi (sladkorja, skroba), ampak sestoji povečini poleg udihanega kisika, ki ga dobiva iz zraka, iz pravih kaloidov, t. j. iz delov rastlin in mesa.

Taka kaloidna hrana se mora znotraj v želodcu in v črevah (katera notranjščina se pa ne šteje k telesu, ampak k njegovi vnianjosti) šele za zauživanje pripraviti, prebaviti, t. j. izpremeniti se mora iz kaloidnega sta-

nja v kristaloidno obliko s pomočjo encimov, ki se nahajajo v slini, v želodčnem soku, v soku trebušne slinovke in v žolcu.

Encimi povzročajo kemijske izpremembe, ne da bi se sami pomešali v svoje končne izdelke.

Zato zadostujejo prav majhne množine encimov, ki se vedno iznova rabijo. Oni so prav fine in silno zamotane sestave. Vsake vrste encim povzroči v živalskem telesu svojo posebno kemijsko izpremembo, zato n. pr. ne gre mleka pri mladiču kar tjavendan nadomestiti s čim drugim, kajti le gotovi encim more zaradi siriščnega fermenta zasirjeno mleko v želodcu raztopiti. Le to vemo, da so encimi kaloidne snovi, a o njih kemijski sestavi nam ni še skoraj ničesar znanega.

Vsak encim je za svoj namen skrajno fino uravnan.

Beljakovine, ki so najvažnejša, najkrepilnejša in najdragocenejša hrana za živali, se najprej „razdro“ po encimu iz želodčnega soka, ki se imenuje „pepsin“ in z encimom „tripsin“, ki se nahaja v trebušni slinovki, v snovi preprostejše kristaloidne (v vodi raztopljive) snovi in pa v aminijeve kisline. Kadar se precede te resnične raztopine skozi čreva v telo, se na drugi strani črev zopet izpremene v kaloidne, in sicer zopet s pomočjo encimov, zaradi česar jim je pot nazaj zaprta, ker kaloidi ne gredo skozi živalske kožice.

Beljakovin, ki jih naše živali zauživajo, je silno veliko vrst, ki prihajajo od rastlin ali od živali.

Vsaka žival ima v želodčnem soku in v trebušni slinovki encime, ki so zmožni le določene beljakovine v kristaloidne snovi razdreti. So živali (in to je večina naših domačih živali: konj, govedo itd.), ki s svojimi encimi morejo zdrobiti le predvsem rastlinske beljakovine, in druge

živali (n. pr. živali roparice, kakor mačka itd.), ki morejo le živalske beljakovine (meso) predelati.

Prasiči, perutnina itd. so pa vsejedci, t. j. živali, ki imajo encime za zauživanje rastlinskih in živalskih beljakovin.

Če naj prasič dobro uspeva, **mora** dobiti v krmi gotovi del živalskih beljakovin.

Prasiče se more polagoma z rastlinskimi beljakovinami pitati, toda le s polovičnim uspehom. Prasič potrebuje beljakovine mesa, enako kakor človek in kar je za človeka meso, riba in jajce, to je za prasiča ribja moka.

Ako prasič rije po zemlji, ni to nikaka prirojena razvada, temveč on dela to zato, ker išče v zemlji gliste, črve, hrošče itd., ki imajo v sebi živalske beljakovine, s katerimi uteši svoje natorno poželjenje po taki krmi. Bog je tako uredil, zato **mora** človek pri reji prasičev tem naravnim zakonom slediti in med prasičo pičo pokladati živalske beljakovine, če naj ima pri prasičereji dobre uspehe. Po domače lahko to zgoraj povedano takole razložimo: Vzemimo hišo s celo vrsto posameznih sob s posebnimi vrati, ki imajo vsaka svojo posebno ključavnico in ključ. Če se nam izroče vsi ključ, moremo rabiati vse sobe, ako jih pa dobimo le en del, potem pa v mnogo sob niti ne moremo in hiša postane neizrabljena.

Tako ima vsaka beljakovina za razdrobljenje svoj ključ, t. j. svoj encim, kakor ima vsaka ključavnica svoj poseben ključ, če naj se odpre.

Prasič je vsejdec, on je rastlinske in živalske beljakovine (meso) in ima v svojih prebavljivih sokih encime, ki so zmožni po eni strani razdrobljevati rastlinske in po drugi strani živalske beljakovine. Če prasiču ne pokladamo mesa, ostanejo tozadevni encimi neizkoriščeni in velik del rastlinskih beljakovin gre neprebavljen iz prasiča.

Prasič **mora** zauživati meso! Velikih množin mesa pa ne potrebuje, ker je vsaj naš žlahtni prasič predvsem rastlinojdec.

Prasič torej mora dobivati v svoji krmi svojemu telesu sorodnih beljakovin, t. j. tudi takih, ki so živalskega izvora, z drugimi besedami: mesa. Teh beljakovin doslej prasičem ni bilo lahko dajati, saj večinoma ni bilo prilike.

Sedaj imamo v **ribji moki izborno močno krmilo za prasiče**, ki je hrana živalskega izvora.

Nalove namreč velikanske množine morskih rib, ki niso porabne. Te ribe so prej proč metali ali pa so jih porabili za gnoj, kajti ribje meso je silno mastno in ribja mast za prasiče ni prikladna. Dandanes znajo ribjemu mesu vzeti večji del masti in pusto ribje meso suše, ga meljejo ter delajo iz njega ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče. **Ribja moka, ki ima v sebi več kakor 3% masti ni zanič**, je škodljiva in zato **mora** človek biti **previden pri nakupu ribje moke**. Naročati jo je le tamkaj, kjer jamčijo, da ni bolj mastna kakor sploh sme še biti in da ima največ 3% soli.

Mladi pujski, ki se odstavljajo, naj vsekako v pričetku dobivajo posneto mleko in z 8 tednom naj se jim prične pokladati **ribja moka**. V pričetku se kaže, kakor bi pujskom ne ugajal duh in okus ribje moke, ko se pa nanjo privadijo, jo pa slastno žro, da se sme smatrati za pospeševalko teka. Prične se jim je dajati na dan po 30 gramov ali 3 deke, in ko se je privadijo, naj je dobivajo na dan po 100 gramov ali 10 dek. Ta množina se more do 5. meseca zvišati do 25 dek.

Pujski, ki so določeni za plemo, z dopolnjenim petim mesecem ne potrebujejo več veliko beljakovin, dobivajo jih takrat navadno zadosti v svoji običajni krmi, zato naj se takrat preneha s pokladanjem ribje moke, zlasti če se prasiči prično debeliti, kar pri plemenskih živalih nikdar ni prav.

Prasiči, ki se pitajo, dobivajo ribjo moko, dokler rasejo, in sicer nekako do konci sedmega meseca starosti, in če pri pitanju dobivajo večinoma le velike množine krompirja, pese, repe in podobnih krmil brez priklade močnih krmil, torej premalo beljakovin vobče, naj pa dobivajo ribjo moko še naprej.

Brejim in doječim svinjam je pokladati na dan z ozirom na njih težo in starost 25—30 dek ribje moke in ravno toliko tudi plemenskim mrjascem.

Ribja moka je tudi izborna piča za kokoši, ker silno pospešuje pridno nesenje jajec; na dan naj kokoš dobiva približno po 1½ deke ribje moke, ki se pomeša z drugo pičo ali se kar suho poklada.

Vsakdo naj ima pred očmi, **da naj prasič kot vsejdec dobiva le del beljakovin v krmi potem ribje moke**, drugi del naj se jim pa daje v obliki rastlinskih beljakovin, torej se doseže tisti dobri uspeh z ribjo moko, ki zanj moremo jamčiti, le tedaj, če se omenjene množine ribje moke pokladajo poleg rastlinskih beljakovinastih močnih krmil, t. j. poleg žita, otrobov, oljnih tropin itd. **Pokladanje ribje moke povzroča na dan pač nekaj stroškov, ki se pa prav gotovo bogato povrnejo.**

Ribjo moko je dobiti pri Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, ki jo oddaja kilogram po 13 K v vrečah po najmanj 100 kg in po 14 K v manjših količinah. Družba jo je vpeljala že l. 1913. in so praktični kmetovalci kmalu spoznali njeno veliko vrednost in če ne bi bilo vojne, bi jo danes slovenski kmetovalci gotovo že do 100 vagonov porabili. Družba je dobila sedaj ribjo moko z Norveškega, in sicer za prvi poskus samo 1 vagon. Ker je pa pošiljanje po pošti predrago, naj podružnice ali več udov skupaj naroče ribjo moko v celih vrečah po 100 kg, ker se mora pri manjših pošiljkatvah plačati tudi zavoj.

Ribja moka, ki jo oddaja Kmetijska družba za Slovenijo, vsebuje najmanj 50% živalskih beljakovin, 15% fosforovegakislega apna (krmilnega apna), kvečjemu 3% tolščobe in ne več kakor kvečjemu 2—3% soli.

Nakupovanje plemenskih bičkov v Bohinju.

Zanimanje za izvanredno mlečno bohinjsko govedo raste zadnji čas. Temu je pripisovati, da se je odločila hrvatska vlada napraviti letošnje leto poskus z uvažanjem te pasme. Dne 27. in 28. majnika t. l. je nakupil živinorejski nadzornik g. svetnik Njemčič za v gorskem kotaru ležeče pašniško posestvo Mrzla vodica, kjer nobena žlahtna pasma ne uspeva dobro, nekaj bohinjske živine. Ker leži Mrzla vodica razmeroma v isti nadmorski višini kakor Bohinj, je upati, da se bo poskus obnesel. Nakupilo se je 11 plemenskih bikov in 5 mladih brejih krav; plačevalo se je okoli 22 kron za 1 kg žive teže.

Opozorjam bohinjske živinorejce pri tej priliki na sledeče: drugo leto rabi bosanska vlada kakih 50 za plemo sposobnih cikastih bičkov. Ker se rabi le majhna živina, bi prišli v prvi vrsti Bohinjci vpoštev. Na to okolnost sem opozarjal o priliki nabave za Hrvatsko, vabim pa danes interesente vnovič, da vzgajajo za drugo leto zadostno število **lepih bičkov**. Odbira naj se vrši strogo in rigorozno, puščajmo za **pleme le teleta najbolj mlečnih in najlepših krav**. Od dobrega najboljša bomo

obdržali doma, da zboljšamo živino stopnjema in času primerno. Kar bo pa odveč, bomo lahko za dobro plemensko ceno odprodali. Tako bomo pomagali v prvi vrsti sebi, v drugi vrsti pa bomo priborili bohinski pasmi dobro ime, zakar je pa vedno potrebna gotova mera solidnosti.

Živinorejski nadzornik Zidanšek.

O bistvu zboljševanja planinskih pašnikov.

Planinski pašniki stojijo danes v ospredju zanimanja. Potreba povečanja istih, predvsem pa potreba po izboljšanju istih leži tako na dlani, da je o tem vsako pregovarjanje odveč.

Večina pašnih pravic na Gorenjskem je vezana na gozdove gozdnega erarja in gozdove verskega zaklada. Pašni upravičenci imajo med temi gozdi svoje lastne planine, kjer stojijo koče za pastirje in staje za živino; od tukaj pa imajo pravico pasti po odkazanih parcelah gozda, imajo torej izrazito gozdno pašo.

Kakšna je servitutna gozdna paša danes? Kjer obstojajo v gozdu pleše ali trate, je precej dobra. Kjer pa teh ni v zadostni meri, je pa prav slaba. Na splošno moramo reči, da je bilo v zadnjem času v vseh teh gozdih gozdno gospodarstvo izvrstno, vsled česar se je gozd dobro sklenil. V sklenjenem gozdu pa iščeš zastoj paše za živino.

Stvar pravičnosti je, da se pridobljene pravice ščitijo, da se torej živinorejcem svoječasno priznana in regulirana paša ohrani v določenem obsegu, v slučaju primanjkljaja pa na novo preskrbi. V tem oziru deluje zadnji čas prav uspešno krajni komisar za agrarne operacije. Vendar pa čez mejo reguliranih pravic njegova moč ne gre in je vsled tega vsako upanje, da bi se potom agrarne operacije dale vknjižene in regulirane pravice razširiti, brezuspešno. Take dalekosežne spremembe bodo pridržane agrarni reformi, ki bo morala zavzeti svoje stališče tudi glede primerne ločitve paše od gozda, to se pravi, da se bodo gotove parcele držale stalno kot pašnik, ker se bodo večji izdatki za melioracije le v tem slučaju izplačali. Za trdno pa upamo, da bo agrarna reforma upoštevala tudi one stare pravice, ki so obstojale pred regulacijo.

A to so načrti za prihodnost. Pri tem pa ne smemo pozabiti na glavno stvar, s katero ne bo dolgo odlašati in to je **smotreno zboljševanje lastnih planin**. Brez tega je vsak napredek v planšarstvu nemogoč. Tega se mora zavedati vsak živinorejec, ki je posestnik ali sosesestnik kake planine. Gozdarski strokovnjaki nas na to — in ne brez povoda — sila radi opominjajo, meneč:

„Razširjanje pašnih pravic zahtevate, ne vidite pa, kako zasvinjene so lastne planine upravičencev!“ Težko je požreti take besede, ali še težje je, da so v dosti slučajih žal upravičene.

Kakšne so te „zasvinjene“ planine? Približno take-le: okoli koč in živinskih stanov, kjer živina počiva in pušča svoje odpadke, je vse polno širokolistnega ščavja in drugega bohotnega plevela, ki jemlje prostor dobrim pašnim travam. Taki prostori so pregojeni, vsled tega uspeva na njih le manjvreden plevel. Takoj v bližini so pa prostori, kjer raste slaba, nizka in redka travica, znamenje, da manjka gnoj. To je tipična slika skoro vseh naših planin, slika človeške nedelavnosti in brezbriznosti za izvršitev pravičnega gnojenja. Če ostane to še nadalje, kdo nas bo prišteval k naprednim živinorejcem in navdušenim planšarjem? Tu je treba odločnega koraka naprej!

Kakšna pa naj bo dobro oskrbovana planina? Povsod enakomerno poraščena z dobro pašno rušo. To enakomernost pa dosežemo le s pridnostjo in razumom na ta način, da slabe in puste prostore s primernim gnojenjem spremenimo v dobre pašnike, pregojene prostore pa z odstranitvijo gnoj in opustitvijo nadaljnjega gnojenja sčasoma spremenimo v normalno pašo.

Kako bomo dosegli to zaželeno spremembo? V prvi vrsti je zato potrebna primerna **hlevska stavba** za vso živino in sicer taka, da se živina lahko priveže, ko se je napasla. Le v tem slučaju bomo dobili zadostno množino potrebnega hlevskega gnoj, s katerim lahko planino zadostno in pravilno zagnojimo. S hlevom v zvezi naj bo neprodorno **gnojišče**, kjer se pridelani gnoj s primerno oskrbo varuje pred izgubami in kolikor mogoče kmalu uporabi za gnojenje. Pri tem pomni: hleve in gnojišča je postaviti vedno **na višja mesta pašnika** in ne v doline, to pa raditega, da se gnojica lažje razpeljava in da se gnoj lažje razvaža.

Nadalje je prav važno, da živina ne potepta naenkrat vse trave, ko maršira v procesiji čez cel pašni prostor. Vsled tega naj se po možnosti pašnik razdeli v oddelke, kjer se živina menjalno pase. Razventega bo dober planšar očistil planino kamenja, otrebil grmovja in poskrbel za boljše poti.

Ne zanikamo, da je pravilna ureditev planine zvezana z velikimi stroški; zavedamo se pa jasno, da je na drug način nemogoče zvišati donosnost planinskih pašnikov. **Zvišanje produkcije** pa mora biti cilj vsakega umnega kmetovalca. Le povečanje donosnosti planinskih pašnikov bo našo planinsko živino dvignilo trajno na boljšo stopnjo. Dobro urejena planina nam mora dati v 100 dnevni pašni dobi okoli 60 kg prirastka v mesu na govedo; medtem ko na zanemarjeni planini ne dosežemo morda niti 20 kg. Iz tega sledi, da se v zboljšanje planine naložen denar sicer ne povrne takoj, ampak sčasoma, pač pa je vračanje trajno — računati pa moramo tudi s tem, da imamo z dobro rejeno živino vedno veselje, z mršavo pa le žalost. Razventega pa nam bo tudi dobro urejena planina napravljala trajno večje veselje in zadoščenje, kakor pa zanemarjena.

Ugovarjalo se mi bo: „Vse prav, a težava je s pastirji in planšarji. Kako bomo navadili te ljudi na razvažanje gnoj in gnojnice?“ Jaz pa mislim, če ima gospodar sam pravo razumevanje in trdno voljo za izboljšanje, se mu bo z dobrim vzgledom in spodbudo posrečilo, da vzgoji planšarje za sodelavce pravega napredka. Večkrat bo pa treba žrtvovati na jesen takoj po dovršeni paši nekaj dnin, da se gnoj razvozi in primerno razdeli.

Naš cilj v prihodnosti naj bo: spremeniti obstoječe planinske pašnike s pravilnim gnojenjem v rodovitne pašnike. Le na ta način bo naše planšarstvo vrglo višjih dohodkov!

Inž. Zidanšek, živinorejski nadzornik.

Po ujedinenju.

Za dobo od 1. novembra 1918. l. do 30. maja 1921. l. zbrali so se obširni statistični podatki iz kmetijstva z namenom, da se pridobi slika o dosedanem delu za pospeševanje našega kmetijstva, o uspehih, ki so se dosegli na tem polju in če je potrebno vpeljati kake izpremembe v dosedanji smeri, slednjič kakšne odredbe je treba izdati, da bo bodoče delo moglo prinesiti zaželjene koristi in premagati še vedno obstoječo gospodarsko krizo.

Četudi so se po vojni ekonomske razmere nekoliko izpremenile v korist produkcije kmetijskih proizvodov

in ustaljitve trgovine, vendar še ni popolnoma končana omenjena kriza, ker so se vsled mnogoletne svetovne vojne izpremenile ekonomske razmere prav temeljito v vseh državah in tedaj tudi v naši.

Vsepovsodi obstoji sedaj stremljenje, da se poveča, zboljša in poceni proizvodnje kmetijskih proizvodov, ker je po istih po vsem svetu velika potreba, bodisi glede prevažne prehrane prebivalstva in domače živine, bodisi glede zboljšanja tečajev valute in pobijanja draginje. Zato hočejo vse države z lastnimi proizvodi kriti svoje domače potrebe in jih razentega še izvažati v inozemstvo ter se osvoboditi v vsakem oziru od vpliva tujih proizvodov.

Ker so vojna leta izpremenila ne samo socialne politične razmere, nego cel sistem in merilo za ekonomsko upravo naše dežele, je potrebno ne samo ustaljšati ekonomsko politiko, nego ji podati tudi smeri, ki jo zahtevajo današnje nastale nove razmere.

Na podlagi teh izvajanj je gospod minister za kmetijstvo v Beogradu odredil, da se tudi **glede veterinarstva** zbere vse tozadevne podatke, ki pojasnijo njegovo sedanje stanje in podajo podlago za odredbe, ki jih bo v tej stroki treba izdati za napredek kmetijstva.

Iz tozadavnega poročila za veterinarstvo posname-mo sledeče zelo zanimive statistične podatke za dobo, ki je označena **začetkom tega sestavka**:

Na ozemlju sedanje Slovenije so pri uradnem štetju našli:

dne	konj	oslov	mul	goved	ovac	koz	prasičev	perutnine	čebelnih panjev
31./12. 1910	58.144	252	34	493.057	61.467	25.761	537.918	1.400.030	143.112
31./12. 1919	61.460	302	199	429.650	76.909	18.856	283.185	887.513	60.399
1./2. 1921	55.562	266	277	444.719	69.935	20.283	289.024	952.077	95.000
1921 več	—	14	243	—	6.468	—	—	—	—
manj kot 1910	2.582	—	—	48.338	—	5.478	248.894	447.923	48.112

Med navedenimi vrstami živali je najbolj padlo število **prasičev**, katerih je skoraj $\frac{1}{4}$ milijona **manj** nego l. 1910.; prav zanimivo bi bilo natančneje proučiti vzroke temu nazadovanju, med katere bi bilo gotovo prištevati tudi visoke cene krmil za pitanje (žita, otrobi in dr.), zmanjšanje prireje mladih prasičkov in visoka nabavna cena istih, kolikortoliko pa tudi kritje naših trgov z dovozom v notranjih mejah naše nove države (dovoz dopitanih prasičev iz Slavonije, Vojvodine, osobito Bačke i. t. d.) in kužne bolezni.

Tudi **goveje živine** je letos za 48.338 glav manj nego leta 1910., vrhutega je med današnjo goved zelo veliko število mladih živali pod tremi leti, ki imajo svoj pomen le kot plemenski naraščaj. Tudi število koz se je zmanjšalo za 5478.

Padlo je dalje število **konj** v isti dobi in sicer za 2582 glav. Napram štetju leta 1919. se je zmanjšalo njihovo število za 5898 glav, čemur je vzrok nabava prevelike množine konj po demobilizaciji.

Veliko manj je tudi **perutnine** in **čebel**.

Več nego leta 1910. pa so našli v zadnjem štetju **ovac** (+ 6468), **oslov** (+ 14) in **mul** (+ 243).

Toliko iz poglavja o stanju domače živine.

K temu naj še pridodamo številke o **izgubah domače živine**. V dobi po ujedinjenju je poginilo:

630 konj, od katerih je bilo v sili zaklanih 72,
1176 govedi, " " " " " " " 775,

149 ovac, " " " " " " " 71,
20 koz, " " " " " " " 1,
2272 prasičev, " " " " " " " 859.

Pripominja se, da so znašale izgube v resnici veliko več nego nam povedo gornje številke, ker glede tega statistika ni dovolj zanesljiva.

O **živalskih kužnih boleznih**, ki spadajo pod obstoječe še od prej veljavne zakone in naredbe, imamo sledeče podatke:

Za **slinavko** (kužno boleznijo v gobcu in na parkljih) je obolelo v prej označenem času 31.199 goved, 3713 ovac, 294 koz in 2544 prasičev. Vsled te bolezni je poginilo 413 glav raznih vrst, večinoma telet. V sili zaklali so 66 glav, tudi tu največ telet.

Na **vraničnem prisadu** (bedrenica) je zbolelo in poginilo: 30 goved, 2 konja in 2 prasiča. Kot državna podpora za nastalo škodo vsled te ljudem in živalim nevarne bolezni se je izplačalo 59.471 K.

Še ne pred dolgim časom silno razširjena ter tudi ljudem nevarna kužna bolezen kopitarjev **smrkavost** (sakagija) dognalo se je v vsej dobi samo v 2 slučajih, in sicer pri konjih vojaškega izvora. V popolnem nasprotju s posledicami prejšnjih vojn se je baš v zadnji svetovni vojni s pomočjo maleinizacije (preizkušnje z meleinom) ta bolezen skoro popolnoma zatrla, kar je izrednega zdravstvenega in narodno-gospodarskega pomena in je vsekako izredna zasluga smotrenega delovanja veterinarjev v vojni in civilu.

V čisto osamljenem slučaju dognala se je tudi **konjska sramna kuga** (zaraza konja za razplod ali dourine) in tudi ta slučaj je bil le zanešen po nekem žrebci iz Hrvaške in se ni razširila na domače kobile oziroma žrebce.

Pač pa je bil kužni **melhurčasti izpuščaj na spolovilih** konj in govedi nekoliko bolj razširjen; okuženih je bilo 183 žrebcev in kobil ter 19 govedi, a vse živali so zopet ozdravele in izgub ni bilo.

Zelo razširjene so bile **garje pri konjih**. Po uradnih podatkih je bilo okuženih (garjavih) konj 2476 in vrhutega še 759 okuženja sumljivih kopitarjev. Upravičeno se domneva, da je bilo v resnici še mnogo več garjavih bolnikov in se ceni njih število na 5000 glav. Vsled garjavosti je poginilo 89, pobitih je bilo 94 in ozdravelo je 2277 konj. Bolnikov je preostalo še 16.

Garje so se pojavile tudi pri **ovcah**. Okuženih je bilo 38 dvorcev z 1350 ovcami, od katerih je postalo 424 garjavih; 7 se je zaklalo, 292 pa jih je še sedaj bolnih in to v občini Luče, Oslica in Solčava.

Precejšnje žrtve je zahtevala kužna **rdečica prasičev** (vrbanac), ki se je pojavila v 487 občinah, 695 krajih in v 1360 dvorcih. Izmed 7499 prasičev je zbolelo za to boleznijo 2365. Od teh je ozdravelo 1061, poginilo 797, pobitih oziroma v sili zaklanih je bilo 507, skupna izguba znaša 1323 prasičev, ki je v resnici gotovo še veliko večja, ker se premnogo slučajev pritaji. — Proti tej bolezni, katera nastopa večinoma vsled okužbe tal (zemlje), se je vsakoletno varnostno cepilo do 40.000 prasičev.

Prasičja kuga izkazuje tudi visoke številke. Okuženih je bilo 288 občin s 421 kraji in 938 dvorci, v katerih se je nahajalo 7139 prasičev; obolelo je 4692 prasičev, bolezen prestalo 577, poginilo 2816, pobilo oziroma v sili zaklalo se je 1222 prasičev; skupna izguba znaša 4095 živali.

Tuberkuloza govede prikazovala se je vobče le v posameznih slučajih (sporadično). Izjemo tvori Prekmurje, tukaj pa je skoro $\frac{1}{3}$ ondotne goveje živine, posebno **simodolske pasme**, tuberkulozno bolne, vsled če-

sar se je pričelo zatiranje te bolezni po Bangovem načinu (izločevanje in zakol bolnih in sumljivih živali) in izvesti se bo morala tudi izmenjava pasme, ki bo bolj odporna proti tej zavratni in tudi ljudem nevarni bolezni.

Med perutnino pojavila se je precej obsežno kužna bolezen „**kolera**“ (**kolerada peradi**), in sicer v 7 okrajih, 21 občinah, 109 dvorcih z 2506 glav perutnine. Obolelo je 1553 in skupna izguba znaša 1480 kosov perutnine.

Omenjati je nadalje tudi **gnilobe čebelnih zalog**, ki spada od l. 1914. tudi med kužne živ. bolezni, katere se morajo prijaviti oblastem (županstvu i. dr.). Vsled vojnih razmer se je ta dolžnost le redkokdaj izvrševala in so si čebelarji navadno le sami pomagali pri omejevanju in zatiranju, kar pa je nedopustno in kaznjivo.

Posebno poglavje za to dobo je pa še **steklost** (steklina, bjesnoča). V posledicah vojne se je ta za ljudi in živali silno nevarna bolezen izredno razširila in se pojavlja posebno pri pseih, pa tudi drugih domačih in celo divjih živali (volkovih, lisicah i. dr.). V Sloveniji se je ugotovila ta bolezen v že večkrat označeni dobi pri 353 pseih in mačkah, pri 2 konjih, 9 govedah, 1 ovci in pri 7 prasičih. Poginilo oziroma pobitih je bilo vsled iste 286 živali in vsled dotika s steklimi psi in drugimi živalmi se je pokončalo 1111 psov in mačk. Od steklih psov in mačk je bilo **ogrizenih 305 oseb, od katerih so 4 umrle vsled steklosti**.

Ugrizenih je bilo nadalje 8 konj (2 sta poginila vsled steklosti), 12 goved (9 jih je poginilo na tej bolezni), potem 13 prasičev (7 jih je poginilo), in 1 ovca (ki je ostala zdrava).

Najbolj razširjena je bila steklost v okrajih, ki meje na Hrvaško; ako je bilo v okraju Brežice 28, v okraju Celje 40, v okraju Črnomelj 19, v okraju Krško 20, v okraju Novo mesto 38 in v okraju Ptuj 98 slučajev steklosti.

Vsled mnogoštevilnih poškodb ljudi, kateri so se podali k zaščitnemu (profilaktičnem) cepljenju proti steklosti na Pasteurjev zavod v Zagreb, so narasli veliki stroški državi in občinam, pa tudi posameznikom.

Sklepčno naj podamo še številke **o mesogledstvu in prometu živine na železnicah** za dobo 26 mesecev po ujedinenju.

V javnih **klavnicah** in pod nadzorstvom živinozdravnikov se je zaklalo in ogledalo: 2509 konj, 53.116 bikov in volov, 19.201 krav in telic, 44.081 telet, 13.587 ovac in koz ter 114.570 prasičev.

Na železnicah se je v 26 mesecih l. 1918.—1920. na — oziroma izločilo in veterinarno pregledalo: 31.840 glav velike živine (konj, goved) in 144.165 male živine (telet, prasičev, drobnice). Leta 1920./21. se je v 15 mesecih poleg tega naložilo 1764 železniških voz mesa, živalskih sirovin, zaklane in žive perutnine.

Hugon Turk,
vet. nadzornik.

Koristi po zlozbi poljedelskih zemljišč.¹⁾

Vsakemu kmetovalcu je znano, koliko prepotrebnege časa izgubi pri obdelovanju posestva, če so njive razkosane in leže na raznih krajih in če so posamezne parcele oddaljene ena od druge, in koliko bi na času prihranil, ako bi imel namesto mnogo manjših razstresenih njiv le nekaj velikih njiv v primerni bližini svojega doma. Navadno so vsa zemljišča, ki pridejo za zlozbo v poštev brez pravih mej in mejnikov.

Kdor ima veliko parcel, ima seveda toliko več mejašev, med katerimi se včasih nahaja tudi tak, ki iz nagajivosti ali celo iz grabežljivosti zaide s plugom v sosedovo zemljišče ter si s tem prilasti del tuje zemlje. Kjer pa je veliko njiv, ki so zelo dolge in če si tedaj tak nepošten mejaš prisvoji samo eno brazdo, je to vsled dolgosti njive že precejšen kos sveta. Posestnik tako odveztega sveta nima samo te škode, ampak plačuje za ta svet tudi davke. Posledica takega prekoračenja meje, izvršenega s prioranjem, so največkrat pravde, ki povzročajo mnogo potov, stroškov, razprtij in sovraštva.

Po zlozbi zemljišč pa vse to odpade. Meje so ravne in dobro zaznamovane s kamni in ker je namesto mnogo majhnih parcel, samo nekaj velikih kosov, je tedaj razmerno tudi veliko manj mejašev. Kjer je manj mej, se lažje nadzorujejo te meje, ki tvorijo ravno črto od pota do pota in če se slučajno kak mejni kamen izgubi, ali vsled zlobnosti odstrani, ga vsak posestnik na podlagi novo določene meje lahko sam postavi. Tiste številne meje odpadejo po zlozbi in se s tem pridobi veliko sveta za obdelovanje. V takih deželah, kjer so s komasacijami že daleč pred nami in kjer so zloženi že celi okraji, se je dognalo, da se za obdelavo pridobi po zlozbi tudi 90% bivših mej. Tako so v Nemčicah na Moravskem vsled odpadlih mej, pridobili po zlozbi nad 6 ha sveta za obdelavo, v Obersiebenbrunn na Niževavstrijskem 45 ha, v Raasdorfu 15 ha in v Lassah celo 62 ha. Po tozadevnih uradnih izkazih je znašala širina meje 25—30 cm.

Po zlozbi ima pa vsak kmetovalec še razne druge ugodnosti in koristi. Zložena zemljišča so navadno tudi svoji dolžini primerno široka, kar omogočuje žetev in košnjo s stroji, ki to delo neprimerno hitreje, ceneje in boljše opravijo. Pa tudi če stroji ne pridejo v poštev, napravijo žanjice na enem velikem prostoru več in izvrše žetev hitreje, kakor pa na malih raztresenih parcelah. Vsak poljedelec ve in čuti, kako ovira razkosano zemljišče dovoz poljedelskih pridelkov domov, posebno ker je treba v času žetve zaradi par snopov na oddaljeno malo parcelo pošiljati voz. Če je pa zemljišče zloženo v le nekaj velikih kosov, je vsako poljsko delo neprimerno hitreje izvršeno, ravnotako tudi odvoz pridelkov na dom. Vsakdo si lahko sam izračuni, koliko časa izgubi pri oddaljenih, raztresenih in malih parcelah, preden pride od ene parcele na drugo in koliko bi na času pridobil, če bi imel le nekaj velikih parcel v primerni bližini. Tudi bo vsak uvidel, koliko manj moči bi po zlozbi porabil in koliko manj bi se mu obrabili vozovi, orodje in drugo, ker bi mu ne bilo treba prevažati in prenašati jih z ene parcele na drugo.

Vzemimo samo slučaj, da ima posestnik njivo približno 1 oral veliko. To njivo lahko v enem dnevu izorje in obdela; pri velikosti $\frac{1}{3}$ orala pa potrebuje $\frac{3}{2}$ dneva. Če bi tudi nekoliko preje izvršil, mu ne kaže, da bi še isti dan šel na drugo bolj oddaljeno njivo. Njivo, 1 oral veliko, je lahko v enem dnevu izorati in obdelati, če bi imeli pa tri različne parcele po $\frac{1}{3}$ orala velike, bi potrebovali zato en in pol dneva, torej bi izgubili vsled razkosanosti zemljišča polovico dneva. Če je pa posestvo še bolj razkosano, je pa izguba še večja.

Dasiravno obstoja zaradi razkosanosti posameznih parcel veliko potov in steza, pri čemur je seveda precej zemlje za obdelavo izgubljene, se še dogaja, da posamezni posestnik nima pota do svojih parcel. Vsled tega mora voziti čez sosedove njive ter je večkrat zaradi tega veliko nepotrebnih preprirov. Da se izognejo takim preprirom, si kmetje v nekaterih krajih (posebno na Notranjskem) pomagajo na ta način, da sejejo po takih njivah,

¹⁾ Opomba: glej „Kmetovalec“ št. 12.

do katerih ni pravega pota, vsi ene vrste pridelkov. To gospodarstvo, ki sili kmetovalca, da mora ravno to sejati, kar drugi hočejo, ni njemu na korist in ga mnogokrat težko ovira pri umnem gospodarstvu. Po zloži vse to odpade, ker se pota in zemljišča tako uravnajo, da je mogoče priti do vsakega zemljišča.

Zložena zemljišča, ki se posameznim posestnikom dodelijo, ležijo vsaj z ene strani na poti ter so lahko dostopna. Vsa nepotrebna pota, steze in služnosti vožnje čez druga zemljišča odpadejo po zloži.

Z zložbo se pa odpravijo še razne druge neugodnosti in neprilike, ki so posledica razkosanih poljedelskih zemljišč, ki jih pa ni mogoče tu navesti vsled pomanjkanja prostora. Poleg zložbe izvrše še tudi v takih krajih, kjer je to potrebno, razna zboljševalna dela, kakor osuševanje, namakanje i. t. d. Velik del tozadevnih stroškov pokrije na prošnjo udeleženih navadno država, tako da nosijo posestniki le manjši del izdatkov za vse te zboljševalne naprave.

Po dobrem preudarku bo vsakdo uvidel, kakšne velikanske koristi in koliko raznih drugih ugodnosti bi imel vsak posameznik, ko bi imel ves svet v večjih kosih takorekoč pri rokah, kakor pa tako, ko ima vse polno malih parcel, ki leže na raznih straneh in so druga od druge oddaljene.

Inž. A. J. Ružič, gozd. komisar:

O prijavi sekanja v gozdih.

(Namen in izvedba naredbe celokupne deželne vlade za Slovenijo z dne 19. maja 1920., št. 241. Ur. l.)

(Konec.)

Okrajno gozdno nadzorništvo zbira od okrajnega glavarstva prejete prijave sečenj do poteka prijavnega roka, nakar mora gozdarski inženir izdelati potovalni načrt in obvestiti stranke, kdaj v kateri kraj pride.

Z ozirom na ogromne stroške teh potovanj ni mogoče zahtevati od gozdarskega inženirja, ki ima redoma obvladati po več okrajnih glavarstev s 60.000—130.000 ha gozda, to je 600 do 1300 kvadratnih kilometrov, da bi tudi ob drugih časih prijavljene sečnje reševal ob lastnih stroških. Za to je določeno, da **stroške potovanja**, ako je to potrebno, v vseh slučajih, kjer je sfranka prijavila sečnjo ob **drugih časih**, mora plačati prijavitnik sam. To bo gotovo večkrat potrebno, zato bi bilo umestno, če bi prijavitnik v pripombi prijavnice že sam navedel, ali je pripravljen plačati stroške poizvedbe, ako bo to potrebno. — Taisto velja tudi, če prijavitnik sečnje želi imeti rešitev prijave v **določenem kratkem času** (tudi pri rednih prijavah), ker je treba morebitno poizvedbo opraviti posebej in v očitnem interesu prijavitnika.

Pregled sečnega načrta za več let zahteva tudi posebnega natančnejšega dela, zato je predpis o povračilu stroškov tudi v tem slučaju gotovo utemeljen.

Vsi maloposestniki in kmetje se torej posebno opozarjajo, **naj prijavijo sečnje vedno le v rednih rokih, to je v januarju, februarju, marcu in pa v avgustu**. Tako se obvarujejo stroškov, ki so, kakor je samoobsebi umevno, v današnjih časih precejšnji. S tem storijo uslugo tudi upravi in gozdnim organom, kateri lahko uravnajo svoje delo in morejo razpolagati s preostalim jim časom.

8. Predlaganje pogodb, poizvedbe na licu mesta, rešitev prijave, čakalni roki.

V § 7. je določeno, da sme v **izrednih** slučajih okrajno glavarstvo zahtevati tudi predložitev kupnih pogodb in že na podlagi njih določil, ako ogrožajo obstoj gozda ali

kmetijskega gospodarstva, prepovedati dotično sečnjo. To je sicer nekaj novega, vendar pa je bilo in je še vedno potrebno, da sčasoma odpravimo nereelnosti iz lesne trgovine, v kolikor te ogrožajo gospodarstvo ali kmetijstvo.

Prijavljeno sečnjo mora gozdarski organ pregledati na licu mesta, ako mu razmere niso drugače že dovolj znane. Pri tem ga mora spremljati posestnik gozda ali njega namestnik. Ker so te poizvedbe natančno predpisane in zelo obširne, je tako dana priložnost tako gozdnemu organu kakortudi posestniku gozda, da vsestransko pregledata in ocenita razmere dotičnega gozda.

Okrajno glavarstvo mora **takoj**, oziroma kjer so potrebne poizvedbe, **takoj po končani poizvedbi izdati dotične odloke prijavitnikom sečenj**. — V zavarovanje prijavitnikov sečnje je z ozirom na to, da je reševanje takih prijav v največ slučajih precej zamudno, določeno, v katerem času **najpozneje** morajo dobiti rešitev prijave. Po poteku tega časa morejo prijavljeno sečnjo izvršiti, kakor da je bila dovoljena. Ti časi so: a) za prijave v takozvanem spomladanskem roku (1. I.—31. III.) **do konci maja**, v letnem roku (1.—31. VIII.) pa **do konci oktobra**. Ob drugem času prijavljena sečnja se more izvršiti, ako prijavitnik ne prejme nikake rešitve, po kateri bi se moral ravnati, po poteku **dveh mesecev** od dneva, ko je prijava došla na okrajno glavarstvo.

Že omenjena določitev, da se prijavitniku sečnje na zahtevo dan prijave potrdi, je posebno v teh slučajih važna.

Sečno dovoljenje, naj si bo izdano izrecno z odlokom ali t. z. molčeče, to je, kadar ne pride noben odlok in je po poteku čakalnega časa prijavitnik upravičen sekati, **velja za pet let**. Enkrat dovoljeno sečnjo more torej prijavitnik sečnje izvršiti ob poljubnem času skozi pet let, računši od dneva dotičnega odloka oziroma poteka čakalnega časa. Po preteku petih let pa je neizvršeno sečnjo oziroma del iste nanovo prijaviti.

9. Komisija v slučaju pritožbe. Kavcije.

Če je bila prijavljena sečnja z odlokom omejena, ali le pod pogoji dovoljena, ali sploh prepovedana, se sme prijavitnik sečnje potom okrajnega glavarstva v teku 14 dni po sprejemu odloka pritožiti na gozdarski oddelek deželne vlade in more obenem zahtevati na lastne stroške komisionelni ogled dotičnega gozda po zapriseženih izvedencih, ki niso sodelovali pri prvi rešitvi. Okrajno politično oblastvo mora pritožitelju najmanj osem dni pred dnevom komisije imenovati izvedence, v teku treh dni pa more pritožitelj ugovarjati proti postavitvi enega teh izvedencev. V manj važnih slučajih — torej pri kmetijskih obravnava — zadostuje tudi en sam izvedenec. — Odlok gozdarskega oddelka je v sečnih zadevah končnoveljavna.

Pravočasno in redno pogozditev sečne ploskve kakor je to predpisano, potem pospravo odpadkov in vej in spravlanje lesa sme okrajno politično oblastvo zagotoviti z zahtevo denarne kavcije, ki jo je položiti pri pri okrajnem glavarstvu. Te kavcije se morajo položiti ali poslati po pošti preden se prične sekati. Pložitelj kavcije dobi potem od okrajnega glavarstva **originalno sprejemnico** davčnega urada, ki jo mora dobro **hraniti**, ker brez nje ne more pozneje brez težkoč dvigniti kavcije. — Vse kavcije se morajo plodonosno in pupilarnovarno naložiti. Kavcija se vrne vlagatelju ali na prošnjo takoj, ko je popolnoma izvršil svoje obveznosti in dolžnosti ali uradno najpozneje tekom dveh let po izvršitvi teh dolžnosti (pogozditev, spravlanje lesa i. dr.). Ako pa svo-

jih dolžnosti pravočasno in redno ne izvrši, sme okrajno politično oblastvo po brezuspešnem opominu izvršiti zamudna dela na stroške zamudnika in uporabiti v to svrhu v prvi vrsti kavcijo.

Končno so za sekanje **rušja** v višavah določeni isti predpisi, samo da je ploskev 1 ha znižana na $\frac{1}{4}$ ha in da se pri tem ne ozira na to, ali je dotična parcela v katastru zaznamovana kot gozd ali drugače. Požiganje rušja je sploh prepovedano.

10. Ravnanje z gozdi v hudourniških okoliših.

V hudourniških okoliših je treba gozdom posvečati še posebno pazljivost, ker je nevarnost hudournikov v najtesnejši zvezi s stanjem gozdov v teh okoliših. Za to so za te okoliše veljavni poostreni predpisi §§ 16. do 19., ki pa šele tedaj stopijo v veljavo, ko jih za to poklicano oblastvo (do 1. VI. t. l. poverjeništvo za kmetijstvo, po 1. VI. t. l. pa poverjeništvo za javna dela) pravočasno razglaša za hudourniški okoliš. Ker doslej še ni bil nobeden kraj razglašen za hudourniški okoliš, se ti predpisi še nikjer ne uveljavljajo. Zato bom o teh drugače zelo važnih posebnih predpisih spregovoril ob drugi priložnosti.

Naslednje poglavje (§ 20.) obravnava gozdove, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom, med katere spadajo tudi vse vrste skupnih gozdov, solastninski, občinski, cerkveni, nadarbinski, državni in drugi gozdovi ter javni parki.

Za te gozdove veljajo ti občni in drugi posebni predpisi, posebno kar se tiče **vztrajnega** gozdnega gospodarstva. Tudi je predpisano, da se morajo vsi ti gozdovi upravljati **po načrtu**, ki ga odobri gozdnopolitično oblastvo.

Glede kazni, ki jih določa končno poglavje naredbe, je treba omeniti, da so zelo ostre. Krivec mora povrniti tudi vso povzročeno škodo. V nekaterih slučajih more politično oblastvo zapleniti tudi ves protipostavno posekan les.

Prestopki naredbe zastarajo, torej se ne morejo več kaznovati, če je od časa storjenega prestopka poteklo eno leto in se v tem času ni uvedlo kazenskega postopanja zoper prestopnika.

Globe in izkupički za zasežene in zaplenjene predmete se stekajo v deželni gozdni zaklad, ki se bo, ako ga ne bo treba oddati državnim financam, uporabljal v svrhe povzdige gozdarstva.

11. Sklepčna razmotrivanja.

To so v glavnem vsa določila te nove naredbe, ki so, kakor je že bilo omenjeno, povečini prevzeta po bivšem koroškem in štajerskem gozdnem zakonu. Če se tudi nestrokovnjak objektivno zamisli in presoja določila te naredbe, bo brezdvomno moral priznati, da pomenijo velik in trajen napredek v našem gozdarstvu, in tudi v naši gozdni upravi. Namene, ki so jih mogli imeti naredbodajalci je izlaska posneti, in so v prvi vrsti uspešna zaščita in povzdiga gozdarstva sploh, posebno zaščita t. z. javnih gozdov ter malih kmetij. Tukaj namenoma opuščam označbo „kmetov“, ker naredba ščiti kmetije in s tem šele tudi kmete pred brezvestnim zapeljevanjem in izkoriščanjem z najrazličnejših strani.

Navesti moram nekoliko primerov, da ta dejstva tembolj osvetlim.

V svoji praksi na Koroškem sem videl med drugim velike gozdove graščine Lölling v Goričiški dolini, ki so last grofov Donnersmarck. V teh gozdih, ki so, v kolikor so nad 30 let stari, vsi izšli iz naravnega pomlajenja, se

je v letu 1913. nahajal zrel del smrekovega gozda kakih 10 hektarjev. Les je bil star povprečno 105 let. **Na vsakem hektarju** je stalo povprečno 1160 (entisočstošestdeset) kubičnih metrov smrekovega lesa in si more vsakdo misliti, kaj to pomeni.

Takoj zraven pa so bili kmečki gozdi v istih talnih pogojih in je stala na hektarju v najboljšem slučaju komaj polovica te množine lesa, redno pa le kakih 400—500 kubičnih metrov.

Ti kmečki gozdi pa so še vedno vzorni gozdi nasproti kmečkim gozdom v Sloveniji. Pogledati je treba n. pr. le naše gorenjske in tudi notranjske kmečke gozdove in ga večinoma ne dobiš, kjer bi stalo n. pr. le 300 m³ lesa na hektarju, povečini le malenkost od kakih 100—150 m³, drugo je brezkoristno grmičevje in plevel.

V te vrste graščinskem gozdu je povprečno na leto prirastka na 1 ha čez 10 m³ prvovrstnega lesa, v kmečkih gozdih zraven pa komaj 5 m³ slabjšega lesa. Na Kranjskem pa moremo računati splošno v kmečkih gozdih komaj 1.5 do 2.5 m³ prirastka na leto in 1 ha. Če se pomisli, da današnja Slovenija šteje 677.686 hektarjev gozda, od tega 480.420 ha (71%) malih kmečkih gozdov pod 50 ha, se lahko preračuni ogromna izguba v denarju, ki ga utrpi vsled nespametnega gozdnega gospodarstva vsakoletno in vsak dan naše kmetijstvo in tudi splošno narodno gospodarstvo. Če računimo prirastek v kmečkih gozdih na Kranjskem z 1.5 m³ na ha in leto, v graščinskih in večjih privatnih gozdih pa s 4 m³, to je **vsakoletno izgubo samo v kmečkih gozdih** nasproti podobnim gozdom na Koroškem do **1.200.000 kubičnih metrov lesa, v graščinskih gozdih pa okrog 700.000 kubičnih metrov**. To znaša preračunjeno v denar s 100 K po kubičnem metru letno izgubo za Slovenijo 190 milijonov kron, ali za same kmete 120 milijonov kron. Kdor prebere te naravnost le približno in nekritično vzete številke — in resno premisli, bo brezdvomno prestrmel in se odločil, drugače rediti svoj gozd v prihodnosti.

Namen naredbe kakortudi svrha delovanja vse gozdnopolitične uprave je v prvi vrsti preprečiti še nadaljnje pustošenje in z vsemi sredstvi, predvsem pa s poučevanjem in podpiranjem ljudstva, povzdigniti naše gozde do višine, na kateri stojijo gozdi sosednjih naprednejših dežel in držav.

Zoper to naredbo so se nekateri prekupčevalci — ne trgovci — jeli hudo pritoževati in so zapeljali tudi nekatere kmečke občine, da so v nevednosti resničnih razmer protestirale proti tej naredbi. Kdor prebere pazljivo zgornja razmotrivanja, bo lahko došel do zaključka, da so ti prekupčevalci tudi v tem slučaju znali bolj ščititi lastne interese kakor pa njim nasledli nepoučeni kmetje.

Sicer pa tudi ta naredba ni ideal in se bo moralo sčasoma marsikaj popraviti in izpremeniti. Ideal pa je v napredku našega gozdarstva in ta naredba je brez vsakega dvoma velik in razveseljav korak na potu k temu idealu.

Nadaljnja pojasnila so vedno pripravljene dati organi ali strokovni uslužbenci gozdnopolitične uprave ter se posebno kmečko ljudstvo opozarja, naj ob vsaki priložnosti obiše in povpraša svoje gozdnostrokovne učitelje in voditelje. Le tisti učenec se boji šibe učitelja, ki nima povsem čiste vesti in kakor vsak učitelj in vzgojitelj, tako mora tudi gozdarski organ imeti pripravljeno šibico, to je kazen v slučaju neposlušnosti. Vendar pa moram zagotoviti vse in vsakega, da ga ni gozdarskega komisarja in tudi ne okrajnega glavarja v naši krasni narodni državi in deželi, ki ne bi bil vesel, ko bi nikoli nikogar

ne moral kaznovati. To bo pa šele tedaj, ko bomo vsi toliko napredovali, da prestopkov sploh več ne bo.

Gozdne komisarije dobite razen o priliki že omenjenih potovanj vedno na sedežu **okrajnega gozdnega nadzorništva**. Ta so: pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani za okraje Ljubljana mesto in okolica, Kamnik, Litija in Logatec; pri okrajnem glavarstvu v Kranju za okraje Kranj in Radovljico; pri okrajnem glavarstvu v Novem mestu za okraje Novo mesto in Krško; pri okrajnem glavarstvu v Kočevju za okraje Kočevje in Črnomelj; pri okrajnem glavarstvu v Celju za okraje Celje, Konjice in Brežice; pri okrajnem glavarstvu v Mariboru za okraje Maribor in Ptuj; pri okrajnem glavarstvu v Slovenjgradcu za okraje Prevalje (Guštanj), Slovenjgradec in Mozirje; pri okrajnem glavarstvu v Murski Soboti za okraje Ljutomer in Prekmurje.

Okrajnim gozdnim nadzorništvom prideljene **gozdno-nadzorovalne postaje** pa so: Kranj (2), Škofjaloka, Jesenice, Ljubljana, Litija, Kamnik, Logatec, Kočevje (2), Črnomelj, Novo mesto, Krško, Celje (2), Konjice, Brežice, Slovenjgradec (2), Radmirje, Maribor (2), Ptuj, Murska Sobota, Ljutomer.

Kakor je iz te razdelitve gozdarskih okolišev razvidno, je za ogromno delo, ki se mora vršiti, razmerna malo strokovnih uradnikov nastavljenih, kar bo tudi ljudstvu večkrat delalo občutne težave. — V naprednejših deželah je prevladalo načelo, da naj bi dobil vsak politični okraj svojega gozdarskega inženirja, kar bi bilo tudi pri nas umestno. Upati je in znaki kažejo, da se bo tudi v tem oziru tekom časa marsikaj izpremenilo na bolje.

KMET. ŠOLSKI VESTNIK.

Kmetijski tečaji po deželi. Poverjeništvu za kmetijstvo namerava prirediti tekom letošnje zime več kratkih kmetijskih tečajev po deželi, ki bodo trajali **po en teden**. To bodo: **tečaji za gnojenje in tečaji za strežbo živine**. Ti tečaji se imajo prirediti od novembra do konca februarja in so namenjeni moški in ženski mladini od 16. leta starosti naprej. Prirejati se bodo pod sledečimi pogoji: 1. da se prihlasi zadostno število udeležencev, najmanj 30, ki se zavežejo, da bodo tečaj redno in točno obiskovali; 2. da se za tečaj poskrbi potreben prostor (učno sobo) s kurjavo. Ves pouk bo kolikormogoče praktičen in je zaradi tega pridobiti tistim krajevnim zastopom (kmetijskim organizacijam, izobraževalnim društvom, županstvom itd.), ki želijo take tečaje organizirati, tudi pripravno kmetijo, kjer bi se lahko eno in drugo stvar pokazalo in z delom razložilo. Interesenti naj se za prireditve teh tečajev obračajo **pravočasno na poverjeništvu za kmetijstvo** v Ljubljani, kjer se dobe vsa potrebna nadaljna pojasnila.

Kmetijska šola in njeni učenci. Kmetijske šole niso za to, da bi vzgajale učence za druge poklice. Namen jim je vzgajati kmetijske sinove za dom, za domačo kmetijo. To povdarjamo zopet in z nova, ker ne gre, da bi odgajali na teh šolah učence, ki iščejo potem službe pri železnici, pri financarjih, žandarmiji, pri užitninskih uradih itd. Navajamo to, ker se rado očita šolam, da so one krive, ako se izneverjajo učenci svojemu kmetijskemu poklicu. Šole so krive takim pojavom le toliko, v kolikor sprejemajo v šolo nepoklicane učence raznih drugih stanov, ki nimajo doma potrebne prilike za kmetovanje in so vsled tega navezani na službovanje. Krivi so pa takim pojavom večkrat tudi kmetijski starši sami, ki ne pošiljajo v strokovno šolo svojih kmetij namenjenih sinov, ampak sinove, ki naj iščejo potem službe. Rado se namreč zgodi, da odloči gospodar, ki ima več sinov, starejšega za dom in za kmetijo in ga ne pusti v šolo, pač pa pošlje v kmetijsko šolo drugega sina,

ki naj se pozneje kam priženi ali pa naj gre v službo. Taki učenci zelo škodujejo ugledu šole, ako se obračajo pozneje drugim poklicom. V domači vasi in soseski se kaže s prstom na nje in na šolo. Tako izneverjenje kmetijskih učencev vpliva zelo slabo in odvrča marsikoga, da ne pošlje svojega sina v šolo, ker misli, da se tam učenec pokvari za domačo kmetijo. V resnici je pa položaj čisto drugačen. Učenec gre po drugem poklicu, ker manjka doma prilike za primerno udejstvovanje njegovo. To je vzrok! Temu pa **ni kriva šola, ampak veliko bolj stariši**, ki pošiljajo svoje sinove v šolo, dasi nimajo prilike za nje, da bi doma kmetovali. V kmetijsko šolo spadajo poklicani kmetijski učenci! Na to bodo morale kmetijske šole veliko bolj paziti! Pred vsem je pa naloga naših kmetijskih gospodarjev samih, da pošiljajo v šolo le tisti svoj naraščaj, ki ima ostati doma na kmetiji. R.

Državna vinarska, sadjarska in poljedelska šola v Mariboru je končala svoje 49. šolsko leto 1920/21 v soboto, dne 30. julija 1921. Vsi drugoletniki, po številu 27, so jo absolvirali povprečno s prav dobrim, v znatnem številu pa z odličnim uspehom. Večina absolventov se je povrnila na svoje domove, na kmetije starišev, kar je najbolj razveseljivo. Nekaj jih gre v tujo službo, v kmetijsko, vrtnarsko, kletarsko prakso i. t. d. Službe po graščinah so vedno bolj redke in vedno bolj slabe vsled izvedbe agrarne reforme. V bodoče se naj sploh ne računa več z njimi. Tudi ni glavni namen kmetijske šole, odgajati mlade gospodarje za taka veleposestva, ampak za domače kmetije. Par absolventov se skuša gospodarski osamosvojiti na ta način, da vzamejo primerna zemljišča v zakup za napravno matičnjakov, trsnic, drevesnic i. dr., pri čemur naj bi se jih po možnosti podpiralo, ker so nam taki nasadi nujno potrebni. Zopet drugi imajo zadostiti najprej vojaški dolžnosti. Razun 27 gojencev drugega letnika in 17 gojencev prvega letnika je bilo v zavodu 5 praktikantov, ki bodo sprejeti kot redni gojenci za šolsko leto 1921/22, koje prične **16. septembra t. l.** Priglasilo se je že lepo število kmečkih mladeničev za sprejem, tudi iz drugih pokrajin naše države, le z bližnje severne granice doslej prav nobeden, dočim pošiljajo znani protestantski kmetijski naseljenci na našem obmejnem ozemlju svoje sinove baje v avstrijski Silberberg pri Lipnici v vrho kmetijsko-strokovne izobrazbe v nemškem duhu. Tako se izpodriva slovenski obmejni kmet z domače grude. Rok za vlaganje prošenj za sprejem učencev v mariborsko šolo je bil določen prvotno na dan 31. julija, a se je vsled večstranskih želja podaljšal do **20. avgusta t. l.** Splošni pogoji za sprejem so objavljeni tudi v listu „Kmetovalec“, št. 13. z dne 15. julija 1921.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na Kmetijsko družbo za Slovenijo ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinele na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vpraševalčeva imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; za pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženo 4 K v znakah kot pispevek k družbenem pokojninskem zakladu. Zадnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le sološne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 61. Ali sem upravičen zahtevati od lastnika lova povračilo škode, povzročeno po lisici? (J. Č. v B. c.)

Odgovor: Lisica je lovna žival, ki po zakonu ne uživa varstva, to je, sme jo vsak in vsak čas pobijati. Je pa last najemnika lovišča, ki mu jo zato morate izročiti živo ali mrtvo, ali nje kožo, drugače ste krivi lovske tatvine. Najemnik lova je dolžan povrniti škodo le, ako so jo povzročile lovske živali, ki po zakonu uživajo varstvo, ni pa odgovoren za škodo, po-

vzročeno po lovnih živalih. Ne morete torej zahtevati nikakega povračila škode, ki Vam jo je naredila lisica. S.

Vprašanje 62. Jeseni mi delajo vrane veliko škodo na poljskih pridelkih, pa ne vem kako bi se jih ubranil. Ali bi ne kazalo jih zastrupiti in kako se naj to izvrši? **Kako se ubranim vran na polju?** (F. M. v S. Š.)

Odgovor: Da se ubranimo vran na polju, ki nam delajo škodo na poljskih pridelkih, imamo veliko sredstev, ki pa ne učinkujejo vsa vedno dovolj. Žito v kozolcih obvarujemo na ta način, da razprostrimo okoli škodljiva nekaj stare mreže iz uiti ali iz žice. Vrane bodo mislile, da so zanje kake pasti nastavljene in se bodo ogibale tega žita. Prav uspešno sredstvo je, ustreliti par vran in jih mrtve obesiti okoli žita ali na polje, kjer raste koruza. Vendar to sredstvo ne učinkuje trajno, ker se vrane privadijo strašilu. Zelo uspešno sredstvo je streljanje na vrane v zgodnjih jutranjih urah. S tem se jih preplaši. Dobro sredstvo je tudi napeljava niti po polju čez koruzo, ker se tega vrane zelo boje, misleč, da je kaka past zanje. Na te načine se ubranite teh škodljivcev.

Vprašanje 63. V našem kraju je zelo razširjena prasičja bolezen rja, ali kakor jo tudi ponekod imenujejo rape. Vsled te bolezni živali zelo zastajajo v rasti in če nimajo dovolj dobre oskrbe in primerne snage, potem celo poginejo. **Kako se zdravi rja, rja ali sajavost pri prasičih?** (I. M. v Č.)

Odgovor: Sajavost, rja ali rape pri prasičih nastane večinoma vsled nesnage, vlage in nečistega zraka. Nesnažni svinjaki, gnojnice, nesnažna stelja, blato, vplivajo na kožo ter povzročajo izpuščaje. Nesnažna koža najprej pordeči, potem nastanejo na nji mehurčki, ki popokajo. Klejna tekočina mehurčkov in nesnaga kože se zmešata in napravita rumenkaste hraste, ki sčasoma počrne. Tako nastane sajasti izpuščaj, ki ga ponekod imenujejo tudi kozavost. Če je bilo več mehurčkov blizu skupaj, nastane na tistem mestu debela črna hrasta. Pod to hrasto je koža nekoliko vlažna, včasih tudi gnojna, nagubana in zelo srbeča, da se prasički močno drgnejo. Nekatere svinje postanejo po vsem životu sajaste, druge pa le po nekaterih mestih. Čeprav je koža čezinčez sajasta, vendar prasički pridno žo, toda pri vsem tem hujšajo in nekateri lahko tako oslabijo, da poginejo. Sajavost prasičev se najhitreje sama d sebe ozdravi, če pridejo prasiči v zračen in svetel hlev in če dobivajo lahko prebavljivo tečno hrano. Razventega se naj prasiče pusti na prosto, da se zunaj napasejo, nažrejo trave in zemlje ter navžijejo čistega zraka. Hraste je vsaki dan odrgniti s cunjamo namočeno v olju. Tako osnažene dele bolne kože je potrositi s prav fino moko od posušenega hrastovega lubja. Pravi vzrok sajasti pri prasičih je napačno presnavljanje vsled slabe oskrbe, slabih hlevov, pomanjkanja svetlobe, čistega zraka in neprimerne krme.

Vprašanje 64. Imam kravo, ki je bila dobra mlekarica, stara je sedem let. Sedaj je pa začela mleko zgubljati in sicer ji teče iz vimena, kadar je na pašniku ali v hlevu. **Zakaj izpušča krava mleko in kako se zdravi to bolezen?** (H. M. v L.)

Odgovor: Mnoge krave imajo zelo ohlapne zapiralne mišice pri seskih, vsled tega se mleko samo izceja iz vimena. Mnogokrat se pokvarijo zapiralne mišice vsled tega, ker se ne izmolze krave popolnoma. Krave, ki imajo to napako, moramo pomolztiti do čistega večkrat na dan, da stem preprečimo pritisk mleka na zapiralno mišico. Razven tega se priporoča otirati seske večkrat na dan s krópm in jih mazati z žganjem, ker se na ta način seski deloma okrepe. Umetno je tudi položiti okoli seskov v bližini vimena gumijasti obroček ali primeren trak, katerega je seveda pri molži odstraniti. Na ta način je upati, da se sčasoma zapiralne mišice toliko okrepijo, da krava ne pušča več mleka.

Vprašanje 65. Imam kokoši, ki postanejo naenkrat klavrne, nečejo žreti koruze ne pšenice, ampak pijejo samo vodo,

potem pa pogine ena za drugo. Ali je ta bolezen kuga pri kokoših in ali se sme uživati meso takih bolnih kokoši? (I. I. v P.)

Odgovor: Vaše kokoši imajo perutninsko kugo, ki jo imenujemo tudi kolero, kokošjo smrt, perutninski tifus itd. Ta nevarna bolezen se razširi med našo perutnino večinoma pri nabavi živali iz tujih krajev. Ta kužna bolezen je zelo nevarna, od bolnih živali pogine navadno 90—95%. Edino zdravilo proti tej bolezni je cepljenje zdravih živali s serumom proti perutninski kugi. Živali se okužijo na razne načine. Največkrat z blatom bolnih živali, ki se je pomešalo med hrano ali pijačo, kar se seveda največkrat zgodi tam, kjer se vrže perutnini hrano na tla. Perutninska kuga se pri kokoših hitro razvija. Včasih ni niti opaziti znakov bolezni, žival kar pade na tla in pogine. Mnogokrat dobimo v kokošnjaku mrtve kokoši, ki so ponoči poginile brez posebnih znakov bolezni.

Mnogokrat se pa bolezen razvija le polagoma ter nastopi smrt šele po dvanajstih do štirindvajsetih urah, ali celo po dveh do štirih dneh. V teh slučajih se opaža na živali utrujenost, klavrnost, nikakega veselja do krme, temvečje pa poželjenje po vodi. Če je v kaki hiši nastopila perutninska kuga, se mora skušati jo omejiti. Na vsak način je takoj odstraniti vse zdrave živali iz tistega kokošnjaka, kjer se je pojavila bolezen ter jih strogo ločiti od bolnih. Bolne živali je čimprej zaklati in kokošnjak temeljito razkužiti z apnom, lizolom, ali kakim drugim razkuževalnim sredstvom. Kuhano ali pečeno meso bolnih živali navadno nima za človeka slabih posledic, vendar se je že pripetilo, da je po takem kosilu nastopila huda driska ali črevesni katar. Najbolje je torej tako meso uničiti, oziroma globoko zakopati. Poginule živali pa nikakor ne smejo priti na gnojišče, ker s tem je dan povod novemu razširjenju te bolezni.

Vprašanje 66. V hlevu nameravam cementirati tlak, jasli in staje. Ker pa pri nas glede velikosti staj vlada različno mnenje, prosim pojasniti, kako dolge in široke naj bodo staje za razne domače živali: konje, vole, krave, telice in odstavljeni teleta. **Hodnik za krmljenje napravim spredaj pred jaslami. Kakšne so hlevske mere za domače živali?** (J. S. v S.)

Odgovor: Hlevske mere za razno domačo živino so različne in se ravna po velikosti vrste kakor tudi pasme živine. V splošnem velja načelo, da se živali nudi toliko prostora, da se na njem lahko pregiblje, leži in ko se jo pelje ven, tudi lahko obrne. Pri tem mora biti izključeno vsako medsebojno poškodovanje živali. V splošnem veljajo pri določitvi dolžine in širine staj sledeča načela: Prostor, ki je namenjen konju, naj bo seveda brez jasl, 2,8 do 3 m dolg in 1,3 do 1,6 m širok; za doraslo govedo 2,5 m dolg in 1,2 do 1,4 m širok; za teleta, če so privezana, 2 m dolg in 1 do 1,2 m širok. Mlada živina (telice in junčki) rabi toliko prostora, kakor veliko govedo. Jasli za govedo naj bodo 40 do 50 cm široke. Hodnik za odvažanje gnoja iz hleva z jarki za gnojnice vred, v hlevih z eno vrsto živine 1,2 do 1,4 m; pri dveh vrstah živin pa 1,4 do 1,6 m širok. Ker nameravate preurediti svoj stari hlev, morate pač upoštevati mere, ki so Vam dane vsled širine že dozidanega prostora. Pri tem pa lahko uporabite zgoraj navedene mere v kolikor se da, jo prilagoditi staremu hlevu.

Vprašanje 67. V mojem vinogradu imam več vrst zlahtnine, katera se je lani in letos osipala, dočim ista sorta na drugem delu vinograda dovolj obrodila. **Kaj je vzrok, da se le nekatere trte iste sorte osipajo?** (A. V. p. Sv. R. o. S.)

Odgovor: Osipanje je odpadanje neoplojenih trtnih cvetov. Vzrok, da ostane cvet neoplojen je večinoma ta, da vsled neugodnih vremenskih razmer za časa cvetenja cvetni prah ali pólod ne pride na žensko spolovilo t. j. plodnico, ali pa plodnica sploh ni več spočetna. Pri slabem vremenu spomladi postanejo pestične brazde vsled vlage in mraza rujave še predno odvržejo kapice. Na takih brazdah se pólod ne razvija dalje ali pa samo pomanjkljivo in ne oplodi plodnice. Ker pa je neoplojen plod rastlini nekoristen, ga trta odvrže, cvet se osipa.

Razven vremenskih vzrokov pa je lahko prerodovitna zemlja, prekratka rezatev in nezgodna lega vzrok te slabe lastnosti. Slednjič pa so tudi sorte, ki se raje osipajo kakor druge. Ravno žlahtnina (plemenska) spada med vrste, ki se rade osipajo. Slednje in pa lega bo tudi pri Vas menda glavni vzrok osipanja. Dobro sredstvo proti osipanju je pomanjkljivo gnojenje, dolga rezatev ter obročkanje. Pod kolenom najnižjega grozda se napravi na mladiki 5 mm širok obroček in sicer tako, da se lubad (kožica) mladike prereže in olupí. To obročkanje pa se mora vršiti spomladi še pred cvetjem. Posledica obročkanja je, da asimilati, ki prihajajo iz lista navzdol pri obročnem rezu ne morejo dalje, ter pridejo samo grozdu v prid, ki se radi tega bolj razvija. S.

KMETIJSKE NOVICE.

Poučno potovanje v Srbijo. Število priglasih kmetovalcev in drugih presega že 300, medtem ko je mogoče vzeti na to potovanje le največ do 80 udeležnikov. Še ti se bodo morali razdeliti v dve skupini, ker je v notranjosti Srbije težko preskrbeti prenočišča za večje število izletnikov. Pri izbiri udeležnikov se bo v prvi vrsti oziralo na kmetovalce in kmetijske strokovnjake, potem šele na druge stanovce. Vsak priglasičenec bo pravočasno obveščen, ali se je določil za udeležbo, ali je bil pa odklonjen in v katero kategorijo se ga je uvrstilo. Istočasno se določi dan in uro odhoda iz Ljubljane.

Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. oktobra t. l. Za vstop v tečaj je vložiti na vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani do 10. septembra t. l. prošnjo ter ji priložiti: 1. rojstni in krstni list; 2. domovinski list; 3. zadnje šolsko spričevalo; 4. učno spričevalo; 5. ubožni list in 6. нравstveno spričevalo. Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci dobivajo redne državne podpore ter imajo prosto stanovanje v zavodu, sami pa morajo skrbeti za hrano in potrebne učne knjige. Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa.

Vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani.

Kovanje konj na drž. podkovski šoli na Poljanah v Ljubljani. Državna podkovska šola obvešča konjerejce in lastnike konj, da se odslej v sredah in petkih popoldne konj ne bo podkovalo, izvzemši le najnujnejše slučaje.

Izlet gojenk gospodinske šole Kmetijske družbe na Hrvaško. Gospodinska šola Kmetijske družbe je skupno s seminarjem v dneh 15., 16. in 17. julija priredila poučni zlet v Zagreb in Križevce. Pri tem izletu so gojenke in seminaristkinje videle toliko lepih in poučnih stvari, da jim ostanejo ti dnevi v najlepšem spominu. Zagreb sam nudi obiskovalcu krasno sliko modernega mesta, kakor ga nima Jugoslavija. Med znamenitostmi v tem mestu je povdariti v prvi vrsti dečji dom, ki nam priča, kaj premore plemenito žensko srce, ki požrtvovalno nadomestuje pravo mater od lastnih roditeljev pozabljeni ali osiroteli deci. V nadškofijski cerkvi so si izletnice ogledale stare znamenitosti, raz nje zvonika pa uživale najlepši razgled po mestu in okolici. Ogledale so si tudi Gornjigrad, vladno palačo, Narodni muzej, kraljevo gledališče, Strossmajerjevo galerijo slik, moderno galerijo društva umetnosti, vseučiliščno knjižnico, Hrvatski narodni muzej in narodnopsni muzej. Udeleženke so bile naravnost očarane od krašot, ki so se jim ob tej priliki nudile. Diven je bil tudi sprehod po Tuškanju in po Maksimiru, ki so najlepša sprehajališča. Udeleženke so se prepričale, da je Zagreb res pravi biser med Jugoslovanskimi mesti. Da so izletnice v tako kratko odmerjenem času videle toliko lepega v prestolici Hrvatske, se je v prvi vrsti zahvaliti g. Matiju Malašiču, upravitelju gospodinske šole v Petrinju in ga. Zofiji Brdavičevi, učiteljici na tem zavodu, ki sta žrtvovala svoj čas, da

sta razkazovala znamenitosti Zagreba. Najlepše utise so izletnice odnesle tudi iz Križevca, kjer so si ogledale mesto in gospodarsko šolo. Sprejem od strani ravnateljstva in drugega učnega osebja te šole je bil nadvse prisrčen, tako, da so se udeleženke počutile kakor med dragimi čomačimi. Ogledale so si kmetijsko šolo, nje lepe poučne zbirke učil, kemični in bakteriološki zavod, kulturno-tehniški inštitut, botanični vrt, hleve s krasno simodolsko živino, vzorne svinjake in krasno posestvo z bogatimi vinogradi. Naravnost zadivila je vse izletnice izredna prava slovanska gostoljubnost, ki so je bile deležne tako v Zagrebu od strani poverjeništa za kmetijstvo, kakortudi od vodstva samostana milosrdnih sester, ki sta **velikodušno in gostoljubno preskrbela** za prehrano in prenočišče v Zagrebu in Križevcih. Vsled tega si smatramo v prijetno dolžnost izreči jim tem potom našo najlepšo zahvalo. Ravnotako se morano s hvaležnostjo spominjati ravnateljstva in učnega osebja gospodarske šole v Križevcih za prijetne ure v kratki dobi tamošnjega bivanja. Vse gojenke so prepričanje, da so bili dnevi, ki so jih preživele med brati Hrvati in sestrami Hrvatricami, eni izmed najlepših.

Izdaja civilnih oblek. „Opozarjajo se vsi upravičenci do civilnih oblek, ki se niso odzvali svoječasemu pozivu občinskih uradov, da je vsaka oseba ali pismena prošnja na vojaško intendantco za Slovenijo brezuspešna. Civilne obleke se bodo dostavile upravičencem samo potem občinskih uradov. Naknadno se zamorejo javiti le sedaj vračajoči se ujetniki, ki pa morajo imeti potrjeno občinskega urada, da so se vrnili resnično šele po 31. maju 1921.“

Študijske podpore za agronomske in veterinarske študije. Komisija za upravo agronomskega in veterinarskega fonda je na zadnji svoji seji določila, da se imajo prošnje za podelitev študijskih podpor za nadaljevanje študij na kmetijskih šolah sploh, kakortudi na veterinarskih visokih šolah predložiti na poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani najkasneje do 30. septembra 1921.

„Nalezljive bolezni.“ sestavil dr. E. Mayer, se imenuje knjižica, ki jo je izdal zdravstveni odsek kot prilogo k listu „Zdravje“. Namen te knjižice je pojasniti ljudstvu važnost boja proti nalezljivim boleznim in je pridobiti za to, da bo tudi ono v tem boju sodelovalo. V knjižici so na kratko opisani mikroorganizmi, bakterije in glivice, ki povzročajo, oziroma razširjajo razne bolezni. Med temi se omenja: tifus, griža, kolera, ošpice, koze, norice, pegavica, davica, tetan, kuga, malarija, influenza, trahom na očesih, razne otroške bolezni, bolezni, ki se nalezijo od živali, spolne bolezni, jetika in druge vrste nalezljivih bolezni. Ob koncu je še pojasnjeno kako nastane okuženje in kako se ga ubrani. Ta knjižica je bila že zdavnaj prepotrebna in prepričani smo, da bo naša pot med ljudske mase in veliko pripomogla k omejitvi teh bolezni. Ta spis bi se moral nahajati v vsaki rodbini, da bi iz njega črpali poduka v raznih slučajih, zlasti pri otroških boleznih. Priporočamo jo torej v nabavo vsem udom. Ravnotako naj si vsak naroči list „Zdravje“, ki ga izdaja zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani. Kdor je naročnik tega lista, dobi zastojni tudi zgoraj navedeno brošuro „Nalezljive bolezni“, kakortudi druge spise, ki jih ta odsek izdaja od časa do časa.

Kalijska umetna gnojila v Nemčiji. Poročevalni urad nemškega kalijskega sindikata poroča, da se je od 1. januarja do 31. julija t. l. razpečalo približno 3,796.231 meterskih stotov kalijskih gnojil doma v Nemčiji, izvozilo pa 393.969 stotov, dočim se je v istem času lani razpečalo doma 4.636.440 stotov, a izvozilo 1.524.231 stotov. V celem se je torej razpečalo v prvih 7 mesecih t. l. 4.190.000 stotov proti 6.160.671 stotov v istem času lanskega leta. To znači, da tudi v Nemčiji pada uporaba tega umetnega gnojila, toda kateri so vzroki za to padanje, je težko dognati. Da je izvoz padel, je gotovo v prvi vrsti vzrok uvedba sankcij, po katerih se je vse blago podražilo za 50%, ter v veliki meri tudi podražanje prevoznine po železnicah.

URADNE VESTI.

VABILA

k občnim zborom podružnic Kmetijske družbe za Slovenijo.

SPORED:

1. Točke 1. — 5. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

Vuzmetinci, v nedeljo, 28. avgusta 1921. ob treh popoldne v gostilni g. Jožefa Tomažič.

Sv. Barbara v Halozah, v nedeljo, 4. septembra 1921. ob dveh popoldne v gostilni g. Antona Korenjak.

RAZGLAS

o sprejemu seminaristinj v Kmetijsko-gospodinsko šolo Kmetijske družbe za Slovenijo v Ljubljani.

S 5. oktobrom 1921. se otvori II. tečaj seminarja za vzgojo kmetijsko-gospodinskih učiteljic, ki bo trajal 11 mesecev.

V ta seminar se sprejmejo štiri ljudskošolske učiteljice z večletno prakso, ki so kmetijskih staršev in delujejo na deželi. V prvi vrsti se bodo upoštevale one prosilke, ki so se že do sedaj izkazale z delovanjem na gospodinskem polju ali ki čutijo posebno zanimanje za ta stan.

Seminaristinke morajo stanovati v zavodu Gospodinske šole v Marijanišču na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Za potrebno oskrbo bodo plačevale za sedaj po 800 K mesečno.

Pouka tako teoretičnega kakor praktičnega se bodo udeleževale skupno z rednimi gojenkami ondotnega zavoda. Poleg tega si bodo morale prisvojiti vso potrebno učno snov, ki je predpisana za višjo izobrazbo. Koncem šolskega leta se bodo morale podvreči izpitu o predmetih, ki se bodo poučevali v seminarju. Usposobljenostni izpit za kmetijsko-gospodinske učiteljice bodo polagale šele po dveletni praksi na polju kmetijsko-gospodinskega pouka pred posebno izpraševalno komisijo.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti potrdilo šolskega sveta, da se jim dovoli enoletni dopust v svrhu posejanja tega seminarja in zdravniško spričevalo, da so zdrave, naj se najkasneje

do 31. avgusta 1921.

vložijo pri Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.

V Ljubljani, 25. julija 1921.

Ravnateljstvo Kmetijsko-gospodinske šole Kmetijske družbe za Slovenijo.

Ravnatelj: Inž. Lah I. r.

ZAPISNIK

seje glavnega odbora Kmetijske družbe za Slovenijo dne 6. julija 1921.

Seji je predsedoval družbeni predsednik Gustav Pirc, navzoči so bili gg. podpredsednika Jarc in Pipan, odborniki gg.: Ažman, Bajuk, Brenčič, Črnagoj, F. Černe, J. Hočevar, F. Hočevar, I. Jan, Košar, Meden, Pavlin, Skalicky, Steblovnik, Štrumbelj, dr. Verstovšek, Vrečko in družbeni tajnik inženir R. Lah.

Predsednik je ob 1. uri otvoril sejo glavnega odbora, ugotovil sklepčnost in pozdravil navzoče gg. odbornike. Z ozirom na sprejetje ustave predlaga sledečo udanostno izjavo:

Na prošli Vidov dan, ki je za nas Jugoslovane velezgodovinski, je bila z večino glasov državotvornih članov konstituante sprejeta prva ustava naše kraljevine Srbov, Hrvatov in

Slovencev, kar pomenja velikanski napredek za gospodarski in narodni razvoj naše prirodno tako bogate države.

Kmetijska družba za Slovenijo, ki pod različnimi imeni deluje neprestano že 154 let, in to pod oblastjo raznih držav, je vedno visoko držala zeleni prapor kmetijskega napredka in to tudi pred dobrimi 100 leti pod žezlom enega največjih herojev novega veka, to je Napoleona I., ki ni storil le veliko na gospodarskem polju takratne Ilirije, ampak je prvi dal Slovencem upravne pravice, rešil, žal le za kratko dobo njegovega vladanja, kmeta tlačanstva in je dal tudi pravico do uradne rabe našega materinega jezika. Potomci Napoleonovih borilcev so pa doprinesli v ravnokar minulem velikem zgodovinskem času gotovo največje gnotne in človeške žrtve, da je orjaški boj za naše pravice uspel. In sprejem naše nove sedanje ustave na Vidov dan je zgodovinski mejnik naše preteklosti v čisto slovanskih pokrajinah naše Jugoslavije. S hvaležnostjo se letos spominjamo stoletnice smrti velikega Napoleona in kakor enaki enakim pozdravljamo požrtvovalno dinastijo Karagjorgjevičev, od katere trdno upamo, da nam še pomaga pri spojitvi naših neodrešenih bratov, če se sami izkažemo enako požrtvovalne junake, kakor so bili Srbi po svoji šeststoletni borbi za svojo svobodo.

Naj se razvija naša nova ustava v modernem smislu, ki ne sme ostati okamenela, živi naj Nj. Veličanstvo kralj Peter I., prvi kralj naše svobodne in demokratske države, ki naj bo uzor pravega požrtvovalnega domoljuba, živi naj Nj. kraljevo Visočanstvo regent Aleksander, ki ga je božja roka ravno v tem zgodovinsko tako pomembnem času obvarovala pred zločinskimi naklepi onih, ki nam slabo žele.

Živela naša narodna kraljeva dinastija Karagjorgjevičev, katerih zibel je tekla v priprosti kmetijski hiši in ki vlada skupno z narodom glasom sedanje nove ustave državljanov, ki so po večini kmetijskega stanu.

V to ime predlagam, da zakličemo trikratni „Živio“ naši narodni dinastiji.

Odborniki se odzovejo temu pozivu in zakličejo trikrat živio.

V formalnem oziru predlagam, da se ta udanostna izjava pismeno sporoči predsedstvu ministrskega sveta, da jo predloži visokemu kraljevemu dvoru v Beogradu na znanje.

Dr. Verstovšek se v imenu odbornikov svoje stranke izreka proti celotni resoluciji ter predlaga, naj se ista razdeli v dva dela. Proti udanostni izjavi kralju in regentu nima njegova stranka nikakega pomisleka. Ne more se pa strinjati s tistim delom izjave, ki govori o sprejetju ustave, ker se je SLS ves čas borila proti sprejetju take ustave.

G. Jarc bi glasoval za sprejetje te udanostne izjave, če bi se Kmetijska družba izjavila za enotno Slovenijo. Predlaga, naj se ločeno glasuje glede udanostne izjave kralju in regentu in o tistem delu, ki pozdravlja sprejetje ustave.

Pri nadaljni debati predsednik prav posebno poudarja stilizacijo odstavka svojega predloga, ki slove: „**Naj se razvija naša nova ustava v modernem smislu, ki ne sme ostati okamenela,**“ kateri odstavek po njegovem mnenju omogoča vsem glasovati za predlog.

Predsednikov predlog se sprejme z večino glasov.

Odobrenje zapisnika zadnje odborove seje. Tajnik prečita zapisnik zadnje odborove seje, ki se po nekaterih pojasnilih od strani predsednika, kakor tudi od odbornikov, odobri.

Nato pozove g. predsednik g. ravnatelja trgovske šole Gogalo, da poroča v smislu sklepa zadnje odborove seje o družbeni bilanci za leto 1920. Njegovo poročilo se vzame na znanje.

G. predsednik se zahvali ravnatelju g. Gogali za poročilo.

Nato prečita tajnik poročilo g. računskega ravnatelja Henrika Lindtnerja o izvršeni reviziji bilance za l. 1920. Po daljši debati se vzame to poročilo na znanje.

G. predsednik predlaga, naj se bilančna nagrada, ki je določena na podlagi bilance za leto 1920., izplača uradništvu ter se naj vrhutega od tega zneska izplačajo podpore za premovanje konj in če treba tudi primerna podpora vinogradnikom za udeležbo na letošnjem veseleju. Dalje se naj določi knjigovodji nagrada za sestavo bilance po stanju družbene imovine z 30. junijem t. l.

Predlog g. predsednika se sprejme.

G. predsednik poroča, da je pri Zvezi slov. posojilnic dosegel kredit 5 milijonov kron po 5½% in ¼% provizije. S tem bo omogočeno eventuelno konventiranje dolgov, ki jih je družba vzela po višji obrestni meri, kolikor jih je še.

G. predsednik poda nekatera pojasnila glede stališča, ki ga zavzema pokojninski zavod za zasebne nameščence napram družbenemu pokojninskemu zakladu.

Proračun za leto 1921. Gg. odbornikom je predložen proračun za tekoče leto; ki se postavka za postavko prečita in da potrebna pojasnila.

Proračun za tekoče leto kaže pri družbenem strokovnem oddelku 1.146.600 K in pri blagovnem oddelku 1.422.200 K, torej skupaj 2.568.800 K proračunskega primanjkljaja, ki se bo pa do konci leta vsekako znižal vsled državnih podpor, ki jih je pričakovati in vsled donosa iz družbenega blagovnega prometa. Pri postavki „udnina“ pojasni predsednik, da je šedanjih 20 K veliko premalo, da bi se ž njimi moglo kriti stroške za izdajanje „Kmetovalca“ in vsaj večji del stroškov družbenega strokovnega oddelka, kakor je bilo vedno pred vojno. Priporoča tedaj zvišanje udnine za prihodnje leto. Sklep glavnega odbora mora seveda naknadno potrditi prihodnji občni zbor Kmetijske družbe.

Pri tozadevni razpravi predlaga za udnino g. Črnagoj znesek 30 K, g. I. Hočevar 40 K, g. Steblovnik 24 K, g. Pavlin 40 K, od katerih se naj podružnicam prepusti 10 K.

G. predsednik da na glasovanje predlog g. Pavlina, ki je najširši, to je, da se udnina za leto 1922., proti naknadni potrditvi od strani prihodnjega občnega zbora, določi na 40 K, od katerih naj ostane družbi 30 K, podružnici pa 10 K. Ta predlog se sprejme s tričetrtinsko večino.

Tajnik poroča o delovanju podružnic ter svetuje, naj se od strani glavnega odbora ukrene vse potrebno, da začnejo podružnice bolj intenzivno delo v proslah kmetijstva. Družba naj prevzame nabavo in oddajo vseh potrebnih knjig, ki jih mora imeti vsaka podružnica i. s. inventar, računsko knjigo, blagovno knjigo, knjigo za ude in zapisnik odborovih sej in občnih zborov podružnic.

Glavni odbor pooblasti predsedništvo, da v tem oziru ukrene vse potrebno, da bodo podružnice že lahko z začetkom prihodnjega leta imele te knjige v rokah.

G. Jarc svetuje, naj se sestavi načrt za delovanje podružnic posameznih okrajev na skupni podlagi ter se naj skličejo v teh okrajih zborovanja podružničnih delegatov.

Tajnik poroča o podporah, ki jih je poverjeništvu za kmetijstvo nakazalo Kmetijski družbi za sledeče namene:

za bice plemenjake	68.528:36 K
za plemenske mrjasce	40.000:— K
za nabavo kmetijskih strojev	103.754:13 K
za nabavo strupa proti poljskim mišim	5.000:— K

Kmetijska družba je v letošnjem letu dovolila podpore za nakup 23 bikov, 12 mrjascev in 12 ovnov.

G. Pavlin predlaga, naj Kmetijska družba deluje na to, da se vse bice pred nakupom tuberkulinizira, da se s tem prepreči razširjenje jetike med našo govejo živino. Predlog se sprejme.

G. Jan predlaga, da se za osveženje krvi za Gorenjsko nabavi plemenske ovne bergamaške pasme iz Bergama v Italiji.

Predsedstvu se naroča, da stori primerne korake glede nabave teh plemenjakov iz Italije.

Predsednik predlaga, naj se naprosi poverjeništvu za kmetijstvo, da se uporabi kredit za kmetijska predavanja po deželi, ki je poverjeništvu na razpolago, vsaj 2/3 v zimskih mesecih, v katerih se kmetovalci lažje in z večjim pridom udeležujejo predavanj.

G. Skalicky stavi sledeči predlog: Ker letos ni sadja za napravo sadjevca, vinogradnik pa brez potrebne pijače za delavce ne more biti, dalje, ker je vsled hladnega vremena razvoj trte zaostal in se je bati, da grozdje ne bo popolnoma dozorelo, rabijo vinogradniki nujno cenejši sladkor za napravo domače pijače in za eventuelno boljšanje vinskega mošta. Pozivlj se predsedništvo, da izposluje za Slovenijo v to svrhu potrebno množino sladkorja davka in trošarine prostega. Predlog se sprejme.

G. Košar pojasni pomen vinarske-sadjarske šole v Mariboru ter izraža bojazn, da se ne bi ta šola ukinila, ko se ustanovi srednja kmetijska šola v Mariboru. Vsled tega stavi predlog, da se naprosi kmetijsko ministrstvo, da ohrani vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru svojemu dosedanjemu namenu in naj nikakor ne dovoli, da bi se namesto nje ustanovila srednja kmetijska šola. Ustanovitev srednje kmetijske šole ločene od že obstoječe vinarske šole, Kmetijska družba na vsak način pozdravlja in toplo priporoča.

Predlog se sprejme.

G. Košar predlaga nadalje, da Kmetijska družba za Slovenijo naprosi vlado, da naj do prihodnje trgovine dovoli: 1. znižanje železniških tarifov za prevoz vina v Jugoslaviji; 2. prosti uvoz in izvoz vinske posode, ki prihaja iz inozemstva v Jugoslavijo v svrhu polnjenja; 3. prvemu vinskemu trgovcu, ki izkaže, da je v letu 1922. izvozil 10.000 hl vina v inozemstvo, se naj refundira primeren del izplačane prevoznine.

Predlog se sprejme.

G. Bajuk predlaga, naj se Kmetijska družba zavzame za lažjo dobavo smodnika za kmetovalce v svrhu rigolanja, zidanja itd. Smodnik se naj razdeli potom podružnic ali se naj pa da trgovcem, da ga imajo na razpolago v svojih skladiščih. Na pojasnila, ki jih dobi od raznih odbornikov, in ker bi z ozirom na stroge predpise, ki veljajo za strelivo, ta ugodnost ne bila dosegljiva, umakne g. Bajuk svoj predlog.

G. F. Černe povpraša, kaj je glede nabave umetnih gnojil za bodočo sezono. V prvi vrsti se gre tu za žlindro in kalijevo sol. Zadovolji se s podanimi pojasnili.

G. Pipan prosi naj Kmetijska družba preskrbi živinsko sol. Pojasni se mu, da ima Kmetijska družba dovolj živinske soli na razpolaganje.

G. predsednik predlaga, da se vsi dosedaj priglašeni novi udje, ki doslej še niso bili sprejeti, sprejmejo. Predlog se enoglasno sprejme.

Ker se nikdo ne oglasi več k besedi, zaključí g. predsednik ob 5. uri popoldne sejo.

Prenudniki in kupci plemenske živine.

Pod tem naslovom Kmetijska družba za Slovenijo odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglašenec natančno prijaví svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število i. t. d.

NAPRODAJ SO :

4 krave molznice, pingavske pasme dve po teletu, eno s teletom, eno brejo, 1 enoletno junico proda posestvo Žerjavgrad p. Dol pri Ljubljani.

Telice, montafonske pasme, dobrih mlečnih krav in **junčke-vo-le** proda oskrbništvu graščine v Marenbergu ob koroški železnici.

Bika, simodolca, 2 leti starega, licencovanega in premovanega proda Ivan Cuzak, Sadinja vas, p. Hrušica pri Ljubljani.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 20 K na leto.
Posamezna številka stane krono.

Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po sledečih cenah: Inserat na pol strani 600 K, na 1/4 strani 300 K, na 1/8 strani 150 K, na 1/16 strani 100 K, na 1/32 strani 50 K. Vsaka beseda v „Malih naznanila“ stane 80 vin, najmanj pa skupaj 12 K.

Urejuje inž. Rado Lah; za Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. Ljubljana, 15. avgusta 1921. Letnik XXXVIII.

Mala naznanila.

Na vsako besedo je naprej plačati dve kroni v denarju ali znamkah najmanj pa skupaj K 20 — sicer se naznanila ne objavijo.

Upravišтво ne prevzame posredovanja.

Mlinske kamne, sekane iz najvoljšje bele, ostre do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pismeno garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 60

Prilporeča se turška Josip Peteline, Ljubljana, Sv. Petrasa 7. Edina tovarniška zaloga najboljših šivalnih strojev za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam se dobijo vsi posamezni deli za šivalne stroje in kolesa, potrebščine za gospodinjstvo, krojače, čevljarje in sedlarje. 104

Vodovodne cevi črne in pocinkane v vseh dimenzijah dobavlja takoj po znanih cenah, železnina, A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška c. 11. 235

Proda se bencin motor 6 H. P. stoječ na vozu s cirkularno žago pripraven tudi za poljska dela. Vpraša se A. Drame, Ljubljana, Zabjek, 2/II. 240

Lep, močan brek, pokrit, za 8 do 10 oseb, pripraven za večjo obitelo ali za kako hotelsko prjetje je ugodno napravljen. Vprašati je pri upravištvu »Kmetovalca«. 244

Štorjo za strope, morsko travo, žico, žičnike, žične vložke, strelje in druge potrebščine nudi železnina A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška c. 21. 245

Dobra in tečna krma so odpadki od semenske detelje, katero ima v zalogi turška Viljem Steinherr, Ljubljana. 247

Ržene rogličke (črna zrna rži) kupi po najvišji ceni turška Tima Vladislavčević, trgovina s semenom, Beograd. 266

Kupujemo suhe gobe,

priporočamo pa vse viste semen za poletje in jesen! Sever & Komp. Ljubljana Wolfova ulica št. 15. 231

Proda se malo posestvo z vsemi potrebnimi gospodarskimi poslopji. Meri do 6 orolov rodovitne zemlje, vse v ravnini. Prodaja bo 31. julija na licu mesta v Breznici, 5 minut od kolodvora pri Brezčah. Pogodi se izvejo vsak dan pri Zorko-tu na kolodvoru v Brezčah. 260

Mlatilnica z dvema čistilnikoma, bencin-motor in lokomobila je naprodaj. Ogleda se pri Antonu Kremžarju, Št. Vid nad Ljubljano.

Prodaj plug z železno desko, 2 brane, 4 močna kolesa 8 cm široka in en nosilec (traglir) za na voz. Vse že rabljeno a v dobrem stanju, ogleda se pri Josipu Černe-tu, Zgornja Siska 39. 262

Kolomaz najfinerše kakovosti, plavajoče blago, je pričela po daljšem presledku zopet izdelovati turška Golob & Ko. tovarna kemičnih izdelkov na Viču pri Ljubljani. Dobi se začasno samo v sodih po okoli 200 kg. Cena 11 kron za 1 kilogram teža s sedom vred (brutto za netto) franko nastaja Ljubljana, barva črna ali rumena.

Prodaj dobro ohranjen koleselj, Iva Svink, mesar in posestnik, Ljubljana, Poljanska cesta 64. 187

Proda se voziček na štirih kolesih z lestvami za peš voziti. Poizve se v upravi lista. 288

Proda se črni koleselj, kje pove uprava lista. 289

Proda se v Kučki rtrbi blizu Sinji vrha lep (Bartov) vinograd z hiao in klet o ter vso hišno opravo in v kleti za yinarstvo potreb o posodje. Poljanina daje Marija Šterk v Predgradu št. 57. pri Črnomlju. 230

Ponudite vse ne predmete, verižice, porabne zlate prstane, obeske, zapestnice, uhane itd. — kateri predmeti Vam ležijo doma in jih ne nosite, — turški F. Čuden, trgovina ur, zlatnine in srebrnine, Ljubljana, Prešernova ulica št. 1. 293

Proda se štedilnik, vrata za vetrno peš (Wind-often), žična vrva za gugalnico in nov ročni mlin. Poizve se v Ljubljani, Karlovska cesta 30. I. nadstropje. 295

Prodaj radi preselitve kravo, izvrstno ml. karico, 3 mesece brejo s 3. teletom. Ferdo Lavrinec, Radovljica 53. Gorenjsko. 302

Šibre (šreteljne), pile, obročno železo, oljate barve, lake, iraež, okras za rakve (truge), nudi najcenejše manjše in večje množine L. Fürsager v Radovljici, trgovina špr. jedilnice, oblačilnega galanterijskega, steklarskega, barvnega in materialnega blaga. 291

Išče se gospodična, pridna, neomadeževana, poštena, vešča k'hanja, gospodinjstva in kmetijstva vajena izobražena in iz ugledne rodbine za sam. prof. Dr. veleposestnika z nadmilionskim imetjem v lepem gorenjskem kraju. Ponudbe z zanesljivimi podatki sprejema uprava lista. Dobra plača in hrana po dogovoru. 282

Pohišstvo za vse sloje dovršeno, trpežno in ceno kakor tudi vse vrste zapletenih del priporočata BRATA SEVER, Ljubljana, Gospodarska cesta 13. (Kolizej). 300

Proda se radi preselitve: krava, 2 kozli, 3000 kg poljskega rna razni vozevi in gospodarsko orodje. Janko Florjandič, poštar, Bled 2. 301

Radpinski kohošt, letošnje ple menjake odala po 40 do 60 K kos, cena se ravna po velikosti. Perutninarstvo društvo Radvanje pri Mariboru. 303

Stroji za mletje trtorega lesa nekateri z gepiji vred se prodajo. Bliznje informacije daje državno vinarsko nadzorstvo v Novem mestu, ki soriema nakupne ponudbe do konca avgusta t. l. Stroji se dajo predelati tudi na slamoreznice ali mlatnice. 304

Na veleposestvu baronlee Apfaltern na Križu pri Kamniku se sprejme s takojšnjim nastopom službe kl je veša vsemu **grafičinska kuharica,** gospodinjstvu in zmožna slovenskega in nemškega jezika. Ponudbe je poslati na naslov: Ravnateljstvo grafične Križ, p. Kamnik. 305

Gospodinjstvo za veleposestvo z večletno prakso zmožna slovenskega in nemškega jezika za takojšen nastop službe sprejme grafična Križ pri Kamniku. Ponudbe z navedbo zahtevane plače je takoj poslati na oskrbnitstvo grafične. 306

Lepa črna kobila 15 pesti visoka, 2 leti stara, že vajena vožnje in koni 5 let star, 15 pesti visok. rudo sta naprodaj pri Jožetu Škrl, Kleče 9. p. jezica pri Ljubljani. 307

Trgovci pozor! Proda se lep bukov gozd za posekati blizu vasi v Zg. Tuhinju. Cena po dogovoru. Kupci naj se zgledajo pri Jerneju Hribar, pos. v Zg. Tuhinju, št. 22. p. Šmartno. 308

Dva konja (ponija) v četrtem letu, 147 cm viška, seka, pripravna za vožnjo in ježo, prodaj. Istotam se sprejme usnjarski pomočnik s prosto hrano in stanovanjem. Josip Prašnikar, posestnik in usnjar, Izlake, p. Medija-Izlake. 310

Dobro izurjeni kovač se sprejme s takojšnjim nastopom. Pisca po dogovoru. Ponudbe na grašino Kastel, Nova Sela pri Kočevju 379

Hišico z vrhom na deželi, najraje ob kakem kraju ob Savi kupim. Ponudbe na upravnishvo, Kmetovalca* pod Zdrava lega 202*.

Hlode, trame in gozdne parcele

kupuje 290

Lesna družba ILIRIJA, LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8, pred Sodnijo.

Vinometre »Bernadota« — Asbeste bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sode bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANČ Ljubljana, Židovska ulica 1.

Pipe lesene

za vino (60)

vseh velikosti najboljše kakovosti od 10" do 18" R, kakortudi medene pipe za vodovod in vse druge potreščine nudi

A. SUŠNIK, železnina Zaloška c. 21, Ljubljana.

Kmetovalci

Skrbite za kar največje razširjenje „Kmetovalca“! Stremite za tem, da se ga lahko čita v vseh gostilnah in javnih prostorih. 30.000 nas je že v Kmet. družbi, pa bi nas bilo lahko še enkrat več, Čim več nas bo, več bomo dosegli!

Opekarna v Račju

prodaja najceneje zarezno in drugo strešno opeko, zidake, cevi za drenaže najbolje vrste. (47)

Upravišstvo „Kmetovaca“ sprejema le

primerne inserate

po cenah, ki so razvidne na poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno dovoljen uspeh, kajti „Kmetovalec“ izhaja (dvakrat mesečno) v 30.000 izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih pokrajinah v Jugoslaviji.

Svinjerejci in živinorejci!

Sigurno učinkujoče odvrailno sredstvo proti svinjski kugi, rdečici, kugi na parkljih goveje živine itd je

„Svin“

Cena zavitku K 40.—

Dobiva se v medic. drogeriji „Adrija“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 5.

Sodi

za vino, žganje, olje, mast, med, petrolej, za transport in shrambo ima vedno v zalogi vsako množino

Franjo Repič sodarski mojster Trnovo, Ljubljana

Istotam sprejemajo se v to stroko spadajoča pravila

Solidno delo! Cene zmerne! Točna postrežba! 62

I Samo I

za štiri krone

pošilja

Kmet. družba za Slov. v Ljubljani ilustrirano knjižico

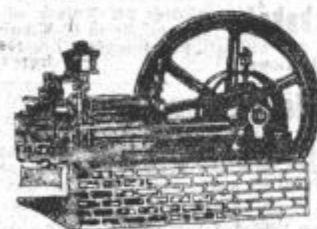
„Izrejevanje

„matic“

ki je neobhodno potrebna vsakemu čelaru.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika zaloga vsakovrstnih poljedelskih strojev

iz najsloviteljših tovarn. Zastopstvo za parne kotle znanih tovarn. Walsla.

Primošaj krmi Mastin

V zmislu odloka deželne vlade za Kranjsko v Ljubljani z dne 18. julija 1899, št. 10.595, ki mi ga je mestni magistrat Ljublj. izporočil dne 18. julija 1899, št. 25.255, smejo dieteno sredstvo Mastin, redilni prašek za prasice in za vsako živino, lekarnarji, trgovci, drogist in kramarji prosto prodajati. Mastin je kot prosti obrtni predmet oglašen. V Ljubljani, dne 3. avgusta 1900., mag. opr. št. 28.261.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina K 50 poštno prosto na dom. (3)

Mazilo zoper garje (naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, ošab, srbečico, kožne bolezni, izpuščaje. Pri živini uniči garje. 1 lonček po pošti K 15.—

Lekarna Trnkóczy Ljubljana, Slovenija. Zraven rotovžai

Kmetijska družba za Slovenijo

priporoča udom iz svoje zaloge v Ljubljani

kajnit

kostno moko

surovo in razklejeno

superfosfat

apneni dušik

kalijeva sol

:: Gnojilna štupa iz mezdre ::

po izvirnih cenah, ki so razvidne iz družbenih vesti tega lista. Tvor-nice so cene znatno zvišale, družba pa bo naročitve, ki jej pravočasno dohajajo,

še po starih cenah

izvršila.

10

Kmetovalci ne zamudite prilike!

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registrov. zadruga z neomejeno zavezo LJUBLJANI

v lastnem zadrugnem domu na Dunajski cesti šte. 18.

Obreštuje hranilna vloge po 3% (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloga v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje ob dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 115.000.000 kron.

Stanje rezervnih skladov 1.200.000 kron.

* Kmetijska družba za Slovenijo ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Semensko pšenico diošečke vrste, prvovrstno, zelo rodovitno, v naših krajih že udomačeno, za jesensko setev, bo Kmetijska družba oddajala kmetovalcem **po 16 K za 1 kg**. Nabavila si pa bo le tisto množino, za katero bo do konca tega meseca prejela naročila. Pozivljejo se torej vsi oni kmetovalci, ki želijo zvišati svoj pridelek na pšenici, da si jo takoj naročijo pri Kmetijski družbi in sicer **najkasneje do 31. avgusta 1921.**

Z naročitvijo je istočasno poslati tudi v to potrebni znesek.

Kmetijsko orodje in stroje in sicer Sackove pluge (številko t. j. velikost pluga treba navesti), vinogradniške pluge, obračalne pluge, njivske in travniške brane, osipalnice, ročne okopavalnice, trierje itd. bo Kmetijska družba naročila in s pomočjo državne podpore po nižanjih cenah oddajala za uporabo udom in sicer v prvi vrsti podružnicam, potem šele drugim potrebnejšim udom. Da se dožene potrebno število teh strojev in orodja, je potrebno, da se podružnice takoj prigrasijo in naročijo tiste predmete, ki jih žele dobiti. Navesti morajo pa natanko svoje želje glede velikosti in oblike zaželenih strojev. Naročila se sprejemajo **do 31. avgusta 1921.**

Ajda, siva, semenska, lepo čiščeno grajsko blago po 8 kron kilogram, brez vreč.

Antivrit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd. je zopet došel in se dobi v zaklopnih po 1 kilogram za 120 kron, pol kilograma za 70 kron, četrt kilograma za 40 kron, osminko kilograma za 25 kron, 50 gramov za 15 kron.

Apneni dušik po K 400— sto kilogramov.

Brusni kamni iz Bergame so pošli in v zalogi so ostali še domači umetni brusni kamni po 8 K komad.

Drevesne škropilnice na prevoz, razne kakovosti na izbero po različnih cenah.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zopern okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane 120 kron kilogram, poština in ovoj posebej.

Esparzeta, španska detelja, neluščena po 24 K kilogram.

Gnojilna štupa iz mezdre, ki vsebuje povprečno 8% dušika, po 260 K 100 kg z vrečami vred. To visokovredno gnojilno moko priporoča družba zlasti za gnojenje po njivah in vrtovih in sploh povsodi, kjer primanjkuje gnojnice.

Kose. Družba zopet oddaja udom kose iz dobrega štajerskega jekla, in sicer 65, 70 in 75 centimetrov dolge, takozvane „kranjske“ oblike. Cene kosam so sledeče 65 cm po 50 K, 70 cm po 52 K, 75 cm po 54 K komad.

Kostni superfosfat po 380 K sto kilogramov z vrečami vred. Kdor namerava letos gnojiti ajdi s superfosfatom, mora to gnojilo prav brez odloga naročiti, ker je zaloga le majhna in bo hitro razprodana. To sporočamo udom, da ne bo pritožb, če pozneje ne dobe blaga.

Lanene tropine so pošle in jih za enkrat ni mogoče dobiti. O nadaljni oddaji bomo pravočasno poročali.

Poklajno apno, vsebujoče 38% fosforove kisline od koje je 80% po novi metodi Petermanovi citratno raztopne, je Kmetijska družba sedaj zopet kupila v inozemstvu. Tega prvovrst-

nega precipitiranega (ne žganega) krmilnega apna iz kosti pri nas dolgo let ni bilo dobiti, dočim so udje močno zanj povpraševali. Cena poklajnemu apnu je v izvornih vrečah, težkih 80 kg po 12 K kg. V manjših množinah, nad 20 kg po 13 K, pod 20 kg po 14 K kg. Za manjše pošiljke na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 28 K za poštino, zavoj, vozni list itd. Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. **Opozarjamo, da je poklajno apno nujno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo dovolj rudninskih snovi; zlasti fosforove kisline, in da precipitiranega poklajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi, a dragimi redilnimi šupami za živino.**

Rafija, majunga extrissima, po K 38 kilogram.

Rafija, druge vrste po 26 K kilogram.

Razklejena kostna moka z 30—33 odstotki fosforove kisline v vrečah po 100 kilogramov z vrečami vred K 260—.

Ribja moka. Odslej ima Kmetijska družba v zalogi zopet priljubljeno ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče in perutnino in ki je oddala družba pred vojno vsako leto svojim udom mnogo vagonov. Pri ribji moki, ki naj bo primerna za krmljenje, je najvažnejše, da zanesljivo nima v sebi preveč toščobe in tudi ne preveč soli. Taka ribja moka vsebuje 50—60% beljakovin, 20—30% fosforovokislega apna, le 1 do 2% toščobe in največ 3% soli. Povprečno vsebuje norveška ribja moka le po 2 odstotka soli. Je torej absolutno revna na soli, kar je zlasti važno pri reji mladih prasičev, ki je sol zanje zelo kvarna. Cena ribji moki pri odjemu 100 kg v originalni vreči K 13 za kg, na drobno K 14 za kg. Opozarjamo na zanimivi strokovni spis glede uporabe in učinka ribje moke, ki ga je spisal družbeni predsednik g. Gustav Pirc.

Surova kostna moka po K 200— za sto kilogramov z vrečami vred.

Škropilnice za trte so pošle. V zalogi je še nekaj drevesnih škropilnic razne kakovosti na izbero. Te škropilnice so izvrstno uporabne tudi za beljenje in razkuževanje hlevov itd.

Tobačni izvleček imamo zopet v zalogi.

Vinometri po K 50— za komad.

Zdrobova moka, (Brechermehl) 20 odstotkov fosforove kisline, 5 odstotkov dušika K 260 za sto kilogramov z vrečami vred.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot dodatek galicnemu škropivu, ima Kmetijska družba v zalogi ter jo oddaja po 4— K kilogram. Izkušnje so pokazale, da lahko z dobrim uspehom za učinkovitost primešamo galici polovico žveplenokisla gline in si na ta način prihranimo polovico drage galice. Namesto treh ali dveh kil vzamemo na sto litrov vode le pol-drugo ali eno kilo galice in ravnotoliko gline, apna pa kakor navadno, uspeh bo gotovo popolnoma isti, kakor ob polni množini galice. Vporabo gline priporočamo zaradi tega, ker dež ne odpere te brozge raz listje in trte tako hitro kakor navadno brozgo.

Žveplene ploščice ali žvepleni nabiček na jutli za žvepljanje sodov, najboljša, brez arzena po 28 K kilogram.

Želatina za čiščenje vina po 130 kron kilogram.

Živinska sol. Družba je prejela iz Solnograda nekaj vagonov živinske zdrobljene soli. Ta sol stane K 5:20 za kilogram, pri odjemu pol vagona K 5:— za kilogram. Prijave se sedaj sprejemajo.

Žveplalniki. Družba je prejela iz Italije ročne žveplalnike. Komad stane 250 kron.

Žvepla in inkarnatne detelje ni več in se na tozadevna vprašanja vsled visoke poštine ne bo več odgovarjalo.

KMETIJSKA DRUŽBA ZA SLOVENIJO

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	1-20
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	1-
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	6-
8. Bob. Skalický: Stijenje ali kajenje ameriških klijčev	1-20
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	2 80
12. Pridelovanje in razpoševanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický)	2-
13. O sestavljanju in setvi travnih mešan. (Weinzierl-Turk)	4-
15. Steuert-Jamnik: Soseda Razumnika konjereja	4-
Izrejanje matic	4-
Živinozdr. Lovro Tepina: Podkovstvo, pouk kovačem in konjerejem	45-

Najstarejša hranilnica v Sloveniji.
KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani
ustanovljena leta 1820
sprejema hranilne vloge proti
3%
obrestovanja in dovoljuje hipotekna posojila po
4 1/2%
S hranilnico sta zvezana Kred'no društvo in starostna hranilnica za posle in delavce.
Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje deželna vlada za Slovenijo.
Rezervni zakladi znašajo približno
8 milijonov kron.
Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za okrepitev rezervnih skladov, po pravih določen v pospeševanje občekoristnih naprav in podjetij na Kranjskem. Za te svrhe se je doslej darovalo 8,698.000 kron.
Pismene pošiljave je nasloviti na Kranjsko hranilnico v Ljubljani, Knačijeva ulica šte. 9.

Pozor! Pozor!
Reklamna ponuda!
Vrije di samo 20 dana!

Radi napuštanja moje zalihe satova šaljem ja unutar 20 dana svakom pripisatelju ovog iz novinog izrezanog oglasa jedan krasni **remontor. sat** (za gospodu), valjana udešen 30 sati iduci, uz 3 godišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 40. umjesto 85 dinara franko uz napredno pripislanje dotičnik iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzette obavljaja se jedino kapara od 10 dinara.

Skladište satova
GJURO POLLAK,
Zagreb, Tkalčićeva ul. 27.

Onim, ki ljubijo napredek!
Stotokrat poplačan trud!
Opozorjan.o kmetovalce na zelo dobro in lahko vporabljivo
galično pasto „Bosna“,
ki je najbolj pripravno in po strokovnih izkušnjah najučinkovitejše sredstvo zoper peronosporo in druge rastlinske bolezni. Vporablja se lahko tudi mesto galice za škropljenje krompirja. Dobi se v čebrih po 25, 50 in 100 kg pri **Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.**

Cementna
strešna opeka
najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

KMETIJSKA DRUŽBA ZA SLOVENIJO

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 1 krono.
Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Kakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpmore.
2. Klavčenje vina.
3. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
4. Čiste drože in njih raba v kmetijstvu.
12. vzroki neplodnosti pri govedih.
13. S. uzavost ali vlažljivost vina.
14. Krmiljenje s oljnimi tropinami.
20. Čiščenje in precejanje vina.
23. Rusna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
24. prava petiota ali domače pi-jace.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kipe-ja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
28. V. etje vimena ali volčič na vimenu.
30. Nova naredba kranjske c. kr. desetine vlade glede zvrševanja re-arstva.
37. Križost (kisloba) in razkisanje vina.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
44. Napenjanje govedi.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji s živino.
56. Kako živi šitni molj in kako se pokončuje.
57. Snetjavost pri žitu.
58. Kako se jajca ohranijo.
59. Natrijev bisulfid kot nadomestno sredstvo za žveplo.
60. Kako se obnavljajo in popravljaajo meje?
61. Kdo se naj še zglaš za državni preživninski (vzdrževalni) prispevek?
62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
63. Garje pri konjih.
64. Apneni dušik.
65. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
66. Duh in okus vina po žveplu.
67. Zatiranje r. tnih bolezni spomadi.
68. Tobak.
69. Sečni kamni pri živalih.

Živinsko SOL

rdečo zdrobljeno
dobavlja podruž-
nicam najceneje
Kmet. družba
za Slovenijo
v Ljubljani.

Pozor, mlinarji!!
Pristna volnena
mlinska sita
24 in 32 cm široka po znatno znižani ceni, kakor tudi prvovrstna **svilena sita** svetovnoznane švicarske znamke »Albert Wylder« priporoča trgovina **AVGUST ČADEŽ** 61 Ljubljana Kolodvorska ul. 35, nasproti »Stare Tišlerjeve gostilne«
Zahtevajte cenike!!

Pozor!

Poština znaša:

za zavoje do	5 kg	K 30-
» » »	10 »	» 50-
» » »	15 »	» 70-
» » »	20 »	» 90-

Za povzetje se računa:

do K	100 K	3-
» »	200 »	4-
» »	400 »	6-
» »	1200 »	8-
» »	2000 »	10-
» »	4000 »	14-

kar naj blagovolijo cenjeni naročniki pri naročbah upoštevati. Vsled teh visokih poštinih pristojbin priporočamo skupno naročanje blaga po podružnicah.

Suchý & Gabrovšek
Tehnično-elektroinstalacijsko podjetje
Inštalacija kompletnih električnih central, mehanična delavnica in prodaja vsega elektr. materiala v Kranju.

Naročajte in širite
! „KMETOVALCA“ !